เอกสารคำสอน

รายวิชา ตัวอักษรจีน(汉字学)

เกรียงไกร กองเส็ง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2565

เอกสารคำสอน

รายวิชา ตัวอักษรจีน

汉字学

ว่าที่ ร.ต.เกรียงไกร กองเส็ง

(Ph.D. Chinese Philology)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พ.ศ. 2565

คำนำ

เอกสารคำสอน รายวิชาตัวอักษรจีน รหัส CHL1501 นี้เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ในภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยแบ่งเนื้อหาการเรียนการสอนออกเป็น 6 บท บทที่ 1-4 ใช้เวลาเรียนบทละประมาณ 1 สัปดาห์ บทที่ 5 ใช้เวลาเรียนประมาณ 2 สัปดาห์ และ บทที่ 6 ใช้เวลาเรียนประมาณ 9-10 สัปดาห์

เนื้อหาในเอกสารเล่มนี้ประกอบด้วยความเป็นมาของตัวอักษรจีน วิวัฒนาการตัวอักษรจีน การสร้างตัวอักษรจีน หลักการเขียนตัวอักษรจีน ส่วนประกอบของตัวอักษรจีน รวมถึงตัวอักษรจีนที่ใช้บ่อย ซึ่งเป็นความรู้เบื้องต้นที่สำคัญสำหรับนักศึกษาสาขาภาษาจีนหรือผู้ที่สนใจศึกษาภาษาจีนในการเรียนรู้พื้นฐานของตัวอักษรจีน ซึ่งจะสร้างความเข้าใจในหลักและทฤษฎีอันจะนำไปสู่การการเขียนตัวอักษรจีนได้อย่างถูกต้อง เข้าใจวัฒนธรรมของตัวอักษรจีนที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน และประโยชน์ต่อผู้เรียนในการเรียนภาษาจีนในระดับสูงขึ้นไป

เอกสารเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยผลงานของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางภาษาจีนทั้งชาวไทยและชาวจีนที่ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้ ซึ่งผู้เรียบเรียงได้อาศัยเรียนรู้และใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง เป็นแนวคิดและแนวทางในการเรียบเรียงเอกสารเล่มนี้ขึ้นตามลำดับ จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และหวังว่าเอกสารเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในรายวิชาตัวอักษรจีนตามสมควร หากท่านที่นำเอกสารประกอบการสอนนี้ไปใช้และมีข้อเสนอแนะประการใด ผู้เรียบเรียงยินดีรับฟังและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ว่าที่ ร.ต.ดร.เกรียงไกร กองเส็ง

กรกฎาคม 2565

สารบัญ
目录

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 ความเป็นมาของตัวอักษรจีน 汉字起源	1
1) การผูกปมเชือก 结绳说	1
2) การแกะสลัก 刻契说	4
3) แผนผังแปดทิศ 八卦说	6
4) Cāngjié ผู้ประดิษฐ์อักษร 仓颉造字说	10
5) แผนผัง hétú และ จัตุรัส luòshū 河图洛书说	12
6) จาก 一 กลายเป็นอักษร 起一成文说	15
บทที่ 2 วิวัฒนาการแบบตัวอักษรจีน 汉字字体发展	18
1) อักษรกระดองเต่า / อักษรบนกระดูกสัตว์ 甲骨文	18
2) อักษรโลหะ / อักษรสำริด 金文	20
3) อักษรจ้วน 篆书	22
4) ตัวอักษรลี่ซู 隶书	24
5) อักษรเฉ่าซูหรืออักษรหวัด 草书	26
6) อักษรข่ายซู หรืออักษรบรรจง 楷书	28
7) อักษรสิงซู หรืออักษรหวัดแกมบรรจง 行书	30
บทที่ 3 การสร้างตัวอักษรจีน 汉字造字法	33
1) อักษรภาพ หรือตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字	33
2) อักษรบ่งชี้ความ 指事字	37
3) อักษรรวมความหมาย (อักษรผสานความ) 会意字	41
4) อักษรแบบบอกความหมายและเสียง (อักษรรูปเสียงประสาน) 形声字	42
5) อักษรอธิบายเสียง หรืออักษรขยายความ 转注字	45
6) อักษรยืม 假借字	46
บทที่ 4 หลักการเขียนตัวอักษรจีน 汉子写法笔顺规则	49
บทที่ 5 ส่วนประกอบของตัวอักษรจีน 汉字偏旁	55
บทที่ 6 ตัวอักษรจีนที่ใช้บ่อย 常用汉字	70
เว็บไซต์อ้างอิงภาพ 图画来愿网	79
บรรณานุกรม 参考文献	81

สารบัญภาพ
图片目录

ภาพที่	หน้า
1. 上古结绳记事（艺术作品）	3
2. 结绳记数	3
3. 新石器时代晚期 大汶口文化	6
4. 大汶口文化出土的黑陶尊符号	6
5. 八卦图	9
6. 八卦图	9
7. 仓颉	11
8. 麒麟,河图	13
9. 洛书	14
10. 河图	14
11. 甲骨文文物	19
12. 甲骨文文物	19
13. 大克鼎，大盂鼎	20
14. 金文	21
15. 金文	21
16. 吴大澂《篆书诗经·行苇》	22
17. 篆书许氏说文叙册	23
18. 篆书与今译对比：邓石如	23
19. 隶书	24
20. 隶书	25
21. 隶书	25
22. 草书	26
23. 草书	27
24. 楷书行书草书对比字	27
25. 楷书	28
26. 楷书	29
27. 图、赵泉涛楷书：格言一章	29

28. 行书 30
29. 行书 30
30. 甲骨文至草书对比 31
31. 甲骨文至草书对比 31
32. อักษรลอกเลียนรูป “มนุษย์” 34
33. อักษรลอกเลียนรูป “สัตว์” 34
34. อักษรลอกเลียนรูป “สิ่งธรรมชาติ” 35
35. อักษรลอกเลียนรูป “สรรพสิ่งต่างๆ” 35
36. อักษรลอกเลียนรูป 36
37. อักษรบ่งชี้ความ 38
38. อักษรบ่งชี้ความ 38
39. อักษรบ่งชี้ความ 40
40. อักษรรวมความหมาย 41
41. อักษรรวมความหมาย 42
42. อักษรบอกความหมายและเสียง 44
43. อักษรบอกความหมายและเสียง 45
44. ตารางชื่อเส้นขีด 49

บทที่ 1 ความเป็นมาของตัวอักษรจีน

第 1 课 汉字起源

ความเป็นมาของตัวอักษรจีนนั้นมีข้อสันนิษฐานไว้มากมาย แต่ข้อสันนิษฐานต้นกำเนิดอักษรจีนที่แพร่หลายที่สุด คือ

1. การผูกปมเชือก	结绳说
2. การสลัก	刻契说
3. แผนผังแปดทิศ	八卦说
4. Cāngjié ผู้ประดิษฐ์อักษร	仓颉造字说
5. แผนผัง hétú และจัตุรัส luòshū	河图洛书说
6. จาก 一 กลายเป็นอักษร	起一成文说

1. การผูกปมเชือก 结绳说

หนังสือ《易经•系辞下》（Yì Jīng • Xì Cí Xià）กล่าวว่า “คนโบราณผูกปมเชือกเพื่อการจัดการ ต่อมานักปราชญ์เปลี่ยนมาเป็นการแกะสลักตัวอักษรแทน” ซึ่ง 许慎 (Xǔ Shèn) กล่าวไว้ในหนังสือ《说文解字•叙》（Shuōwén jiězì • Xù）ว่า “จักรพรรดิ 神农 (Shén Nóng) ผูกปมเชือกเพื่อใช้บริหารบ้านเมือง”

นอกจากนี้ยังใช้การผูกเชือกเป็นเงื่อนเป็นปมเพื่อบันทึกเรื่องราวและนับจำนวน ซึ่งขนาดของปมจะเป็นสิ่งที่บอกความสำคัญของเรื่องราว หากเป็นเรื่องราวที่สำคัญใหญ่โตมากๆ ปมนั้นก็จะมีขนาดใหญ่ หากเป็นเรื่องราวสั้นๆ ที่ไม่สำคัญมากนัก ขนาดของปมก็จะมีขนาดเล็กตามเรื่องราวนั้น ซึ่งการผูกปมเชือกเป็นเครื่องหมายใช้สำหรับเตือนความจำของแต่ละคนหรือกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ไม่อาจใช้บันทึกภาษาได้ และไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นตัวอักษร ข้อสันนิษฐานนี้จึงเป็นไปได้ยาก

จากหนังสือการบันทึกประวัติศาสตร์จีนได้กล่าวไว้ว่า ในยุคโบราณ มนุษย์กินสัตว์และเลือดเป็นอาหาร ไม่มีความรู้ ไม่มีตัวหนังสือ ทำให้ลืมเรื่องราวต่างๆได้ง่าย โดยเฉพาะคนที่เลี้ยงปศุสัตว์ทั้งหลาย มักจะลืมจำนวนของสัตว์ที่ตนเลี้ยง เช่น ลืมจำนวนของสัตว์ที่ได้ปล่อยออกไปหาอาหารกินหรือจำนวนการต้อนกลับของสัตว์ ซึ่งในสมัยนั้น การที่สัตว์ของตัวเองหายไปแม้แต่ตัวเดียวก็ถือว่าเป็นการสูญเสียมหาศาลต่อการอยู่รอดของครอบครัว กลายเป็นปัญหาอันใหญ่หลวงต่อผู้คน ดังนั้น 伏羲 (fúxī) จึงได้มีการคิดค้นวิธีเพื่อแก้ปัญหานี้ขึ้น วิธีการคือวางก้อนหินหลายๆก้อนไว้ที่หน้าบ้านของแต่ละคน โดยมีเงื่อนไขว่า ก้อนหิน1ก้อนแทนสัตว์1ตัว เมื่อสัตว์กลับเข้าคอก1ตัว ก็หยิบก้อนหิน1

ก้อน วิธีนี้สามารถป้องกันการสูญหายของสัตวได้ สามารถแก้ปัญหาให้ผู้คนได้ ถึงแม้ว่าวิธีของ 伏羲 (fúxī) สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้คนได้ จึงทำให้ต้องคิดค้นวิธีแก้ไขปัญหานี้ใหม่ คือ การถักปมเชือก

การผูกปมเชือกคือ การผูกปมที่เส้นเชือก สมัยดึกดำบรรพ์ของมนุษย์จดบันทึกเรื่องราวด้วยการผูกปมที่เส้นเชือก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการบันทึกจำนวน เช่น วัว 5 ตัวก็ผูกเชือกไว้ 5 ปม ข้าวสาร 7 โต่ว (มาตรตวงวัดของจีน มีลักษณะคล้ายกรวย) ก็ผูกปมเชือกไว้ 7 ปมจุดประสงค์หลักๆ เพื่อช่วยในเรื่องของความจำของมนุษย์ ในหนังสือ《周易注》(Zhōuyì zhù) ของ 郑玄 (Zhèng Xuán) (ค.ศ.127-200) นักค้นคว้าศึกษาคัมภีร์ขงจื่อชื่อดัง มีชีวิตอยู่ช่วงปลายยุคสมัยฮั่นตะวันออก อธิบายเพิ่มเติมว่า การมัดปมจดบันทึกในอดีตนั้น หากเป็นเรื่องใหญ่สำคัญใช้ปมใหญ่เรื่องเล็กใช้ปมเล็ก จำนวนปมนั้นแทนจำนวนเรื่องราวทั้งหมด

ต่อมาการผูกปมเชือกไม่เพียงแต่เป็นบันทึกเรื่องราวหรือเตือนคนเท่านั้น ยังสามารถสื่อความหมาย ทำให้มนุษย์สามารถส่งสารระหว่างกันได้ ดังเช่นตัวอักษรจีนในปัจจุบัน เช่น ลักษณะของเชือก การถักปมเล็กใหญ่ สี ความบางหนาของเส้น แนวตั้งแนวนอนล้วนมีความหมายที่แตกต่างกัน เชือกเส้นหนึ่งประกอบไปด้วยหลายแบบ จนกลายเป็นประโยค ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นหากเราจะบันทึกว่า ผู้ชายคนหนึ่งจับเสือได้ 3 ตัว ก็ใช้เชือกแนวนอนเส้นหนึ่งแทนผู้ชาย และตามด้วยเชือกเส้นเล็กเส้นหนึ่งถักปม 3 ปม แสดงถึงการจับได้บางสิ่งบางอย่างที่มีขนาดเล็กกว่า แทนเสือนั่นเอง แค่นี้ก็สามารถบันทึกเรื่องราวได้แล้ว การผูกปมต่างๆขึ้นมานั้น มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้นมาเอง ไม่ได้มีกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด เพียงแต่มองออกก็เพียงพอแล้ว

แม้ว่าการผูกปมเชือกจะมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์สามารถช่วยจดจำเรื่องต่างๆได้ แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยและมีข้อจำกัดมากมาย เช่น มักก่อให้เกิดความสับสนอยู่บ่อยๆ ทำให้มนุษย์ไม่สามารถทราบถึงรายละเอียดของเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆได้ และที่สำคัญกว่านั้นคือการถักเชือกบันทึกเรื่องราวทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้ง่าย ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเรื่องไหนเกิดก่อนหรือเกิดหลัง

ตามการบันทึกของหนังสือ《易经》系辞下传 (Yì jīng, xìcí xiàchuán) กล่าวว่า “คนโบราณผูกปมเชือกเพื่อการจัดการ ต่อมานักปราชญ์เปลี่ยนเป็นการแกะสลักตัวอักษรแทน” ซึ่ง 许慎 (Xǔ Shèn) กล่าวไว้ในหนังสือ《说文解字》(Shuōwén jiězì) (พจนานุกรมอธิบายศัพท์ คำนำ)”ว่า จักรพรรดิ 神农 (Shén Nóng) ผูกปมเชือก เพื่อใช้บริหารบ้านเมือง” ในสมัยที่ยังไม่มีตัวอักษรจีนใช้นั้น ผู้คนใช้ผูกปมเชือกเพื่อช่วยในการจดจำ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่การผูกปมเชือกนี้เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับช่วยเตือนความจำของแต่ละคนหรือกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนเท่าไหร่ ไม่อาจใช้บันทึกภาษาได้ และไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นตัวอักษร ดังนั้นทฤษฎีการสร้างอักษรจีนจากการผูกปมเชือกจึงไม่น่าจะเป็นไปได้

ดังนั้นแล้วจากการบันทึกของตำราต่างๆของประวัติศาสตร์ ประโยชน์ของการผูกปมเชือกคือการช่วยเตือนความจำเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถบันทึกเรื่องราวต่างๆได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งไม่สามารถแสดงเสียงอ่าน สื่อสารถ่ายทอด หรือแลกเปลี่ยนความรู้นึกคิดได้ จึงยังไม่ถือว่าเป็นอักษร

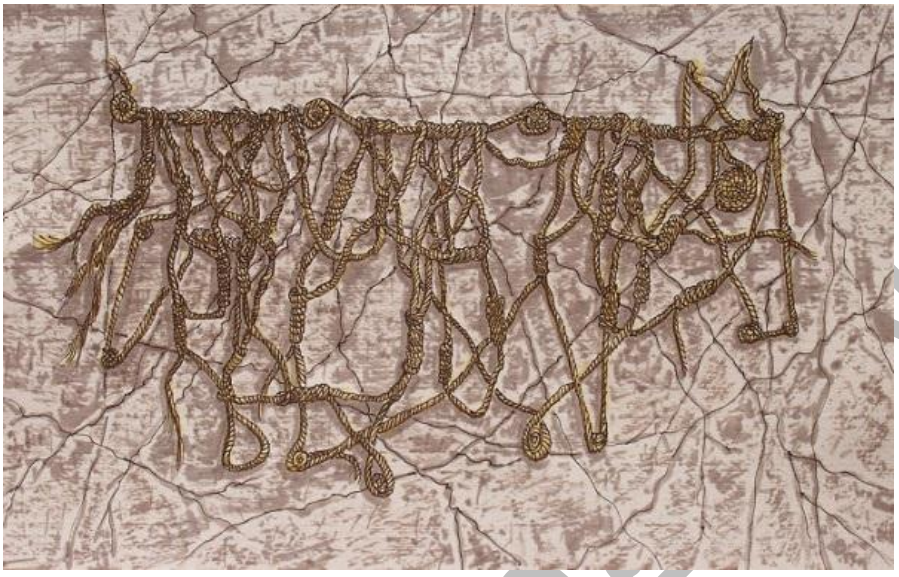

ภาพที่ 1 上古结绳记事（艺术作品）：http://www.mtxgx.com/zht/2348.html

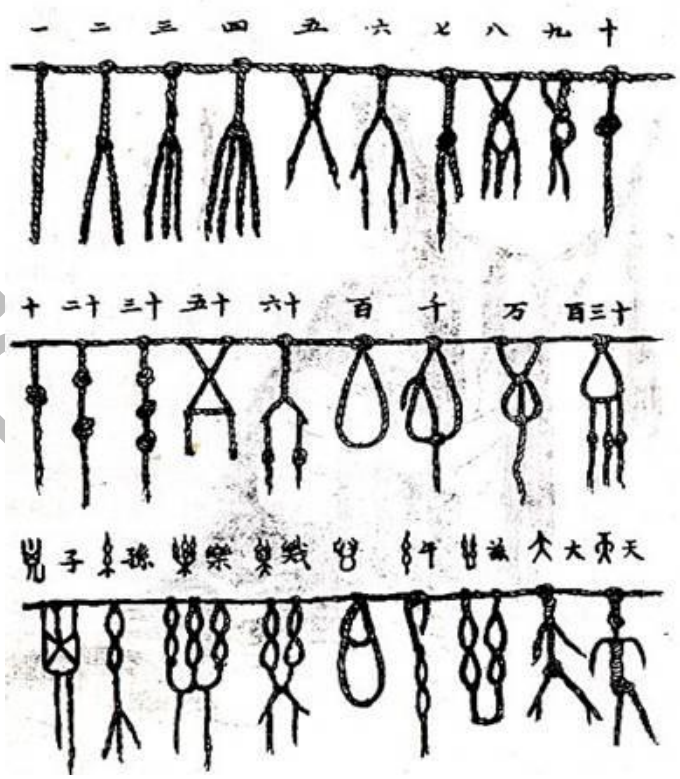

ภาพที่ 2 结绳记数：

http://222.240.219.68:8080/files/files_upload/content/material_422/content/002/

2. การแกะสลัก 刻契说

เป็นการแกะสลักบนไม้หรือแผ่นไม้โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อบันทึกความจำเกี่ยวกับจำนวน ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสมัยโบราณ ซึ่งจะใช้เวลาช้ากว่าการผูกปมเชือก แต่ประสิทธิภาพให้มากกว่าการผูกปมเชือก ให้คุณค่าแห่งการถ่ายทอดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆในอดีตผ่านกาลเวลาอันยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน

มีผู้กล่าวว่า อักษร 一 ถึง 八 จากอักษรบนกระดองเต่า ล้วนมาจากการแกะสลัก ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่สมเหตุสมผล เพราะอักษร เช่นตัว 一、二、三、四 บนกระดองเต่านั้นเป็นอักษรที่เห็นได้เด่นชัดว่าเกิดจากรูปภาพ แต่หากใช้เหตุผลนี้เป็นตัวตัดสินว่าตัวอักษรจีนล้วนเกิดจากการแกะสลักก็คงจะไม่ถูกต้องทั้งหมด ด้วยอักษรจีนเป็นสัญลักษณ์ที่มีระบบระเบียบในการบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ รูปแบบโครงสร้างที่ซับซ้อนขนาดนี้คงไม่อาจเกิดจากการแกะสลักที่ง่ายๆเพียงแค่นี้ได้ ฉะนั้นความสัมพันธ์ของการสลักตัวอักษรบอกจำนวนเพียงไม่กี่สิบตัวสามารถบอกได้เพียงว่าอักษรจีนเคยผ่านการพัฒนามาด้วยขั้นตอนนี้ แต่มิได้หมายความว่าอักษรจีนทั้งระบบเกิดจากการแกะสลักทั้งหมด

ในความเป็นจริงแล้ว อิทธิพลจากการแกะสลักตัวอักษรจีนนั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญที่ตัวอักษรเพียงไม่กี่ตัว แต่ให้ความสำคัญที่ “约定俗成”(Yuēdìng súchéng) หมายความว่า ลักษณะพิเศษประการหนึ่งที่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นของตัวอักษรทั้งหมด

ตัวอักษรที่เกิดจากการผูกปมเชือกและการแกะสลักนั้น เป็นการจุดประกายในการสร้างตัวอักษร เมื่อเปรียบเทียบการแกะสลักกับการผูกปมเชือกแล้ว การแกะสลักนั้นมีลักษณะร่วมกันกับตัวอักษรมากยิ่งกว่า ทั้งนี้การผูกปมเชือกยังคงมีลักษณะเป็นเพียงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่การแกะสลักนั้นมีลักษณะความเป็น “书写”(shūxiě) หรือภาษาเขียนมากยิ่งกว่า

ฉะนั้น การแกะสลักจึงถือว่าเป็นก้าวย่างที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในการประยุกต์เครื่องหมายสัญลักษณ์ให้เป็นตัวอักษร กล่าวได้ว่า

การสลัก เป็นวิธีการช่วยจดจำเรื่องราวหรือการนับตัวเลขของสิ่งต่างๆของมนุษย์ โดยมีความคล้ายคลึงกับวิธีการผูกปมเชือก สามารถพูดได้ว่าเป็นวิธีการที่มีการต่อยอดมาจากการผูกปมเชือก

การสลัก คือ การทำเครื่องหมายรอยตำหนิ หรือลายเส้นอย่างง่ายบนกิ่งไม้หรือแผ่นไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่คนสมัยโบราณใช้บันทึกเรื่องราวต่างๆ ประโยชน์ของการสลักจึงใกล้เคียงกับการผูกปมเชือก

การสลักยังเป็นหลักฐานที่ใช้ยืนยันถึงคำมั่นสัญญาหรือสัจจะวาจา ที่ต่างฝ่ายต่างมีให้แก่กัน เช่น เมื่อมีข้อตกลงระหว่างกัน ทั้งสองฝ่ายจะประกบแผ่ไม้สองแผ่นเข้าด้วยกัน แล้วทำเครื่องหมายลงบนแผ่นไม้ทั้งสอง จากนั้นก็เก็บแผ่นไม้ไว้คนละแผ่น เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันถึงคำมั่นสัญญาที่มีต่อกัน

จากการบันทึกของประวัติศาสตร์จีนยังพบว่า มีหลักฐานที่เป็นการแกะสลักบนกระดูก 400 แผ่นในสมัยยุคหินใหม่ ทั้งสองข้างของกระดูกนั้นมีช่องโหว่อยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ และตัวเลขต่างๆ นักประวัติศาสตร์ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ช่องโหว่ที่แกะสลักไว้นั้น เป็นการแสดงถึงบางสิ่งบางอย่าง มีความหมายมากมายแฝงอยู่ ช่องที่กว้างและลึกมากแทนเรื่องราวที่ใหญ่โต ส่วนช่องที่มีความเล็กและตื้นนั้น แทนเรื่องราวที่เล็ก เนื่องจากการแกะสลักเป็นช่องๆนั้น ยังไม่สามรถบันทึกเรื่องราว หรือสื่อความหมายได้ทั้งหมด จึงมีการคิดค้นสิ่งใหม่ๆเพิ่มขึ้นมา นั่นก็คือการแกะสลักเป็นเส้นตรง เส้นทะแยงมุม หรือภาพวาดต่างๆ เป็นต้น เป็นสัญลักษณ์ที่แทนเรื่องราวที่มีความซับซ้อน หรือยุ่งยากนั่นเอง

การปรากฏของการสลักอักษรจีนที่เก่าแก่ที่สุดมาจากแหล่งโบราณคดี 斑驳 (Bānbó) จากเมือง 西安 (Xī'ān) มณฑล 陕西 (Shǎnxī) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน สามารถนับย้อนหลังกลับไปได้กว่า 5,000 ปี โดยอยู่ในรูปของอักษรภาพที่สลักเป็นรูปวงกลมเสี้ยว พระจันทร์และภูเขาห้ายอดบนเครื่องปั้นดินเผา จวบจนถึงเมื่อ 3,000 ปีก่อนจึงก้าวเข้าสู่รูปแบบของอักษรจารบนกระดูกสัตว์ ซึ่งนับเป็นยุคต้นของศิลปะการเขียนอักษรจีน

ภาพที่ 3 新石器时代晚期 大汶口文化
黑陶尊 山东省莒县出土

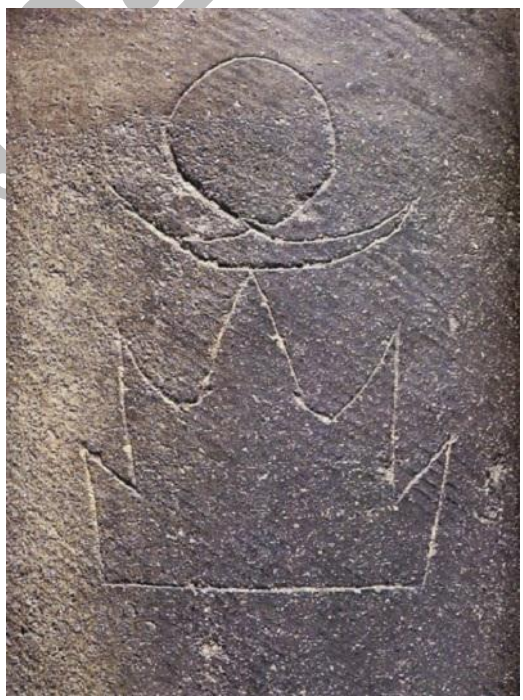

ภาพที่ 4 大汶口文化出土的黑陶尊符号
（刻画“旦”字）

https://www.9610.com/xianqin/dawenkou.htm

แม้ว่าการสลักจะมีประโยชน์มากกว่าการผูกปมเชือก แต่ก็ยังเป็นเพียงการช่วยเตือนความจำเท่านั้น ไม่สามารถใช้การสื่อสาร หรือแสดงความหมายที่สมบูรณ์ชัดเจนได้ จึงไม่จัดว่าเป็นอักษร ทว่า

การสลักเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การเขียนอักษร จึงน่าจะเป็นหนึ่งในวิธีการอันเก่าแก่ของการริเริ่มเขียนอักษร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประดิษฐ์อักษรจีนพอสมควร

แต่อย่างไรก็ตาม หากเราลองศึกษาจากการจารึกของประวัติศาสตร์แล้ว จะพบว่า นักวิชาการหรือนักประวัติศาสตร์จีนส่วนใหญ่ยังคงยืนยันว่า วิธีการแกะสลักนั้นมีความคล้ายคลึงกับตัวอักษรจีนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเพียงวิธีการที่สามารถพัฒนาต่อยอดให้กลายมาเป็นตัวอักษรจีนในปัจจุบันได้ แต่ก็ยังไม่สามารถเป็นตัวอักษรจีนได้อย่างสมบูรณ์แบบ

3. แผนผังแปดทิศ 八卦说

“八卦”(bāguà) เป็นผังสัญลักษณ์แห่งฟ้าและดินในลัทธิเต๋าที่มักจะใช้ควบคู่กับสัญลักษณ์ 阴阳 (yīnyáng) ที่คนไทยมักรู้จักกันในชื่อว่า “ยันต์แปดทิศ” และ “ยันต์โป๊ยข่วย” โดยมีต้นกำเนิดจากคัมภีร์โบราณ 《易经》(Yì jīng) ซึ่งมีอายุกว่า 5,000 ปีมาแล้ว และจากการบันทึกของประวัติศาสตร์จีนได้การกล่าวไว้ว่า เป็นหนึ่งในต้นกำเนิดของอักษรจีนโบราณ

ผู้คิดค้น “八卦图”(bāguàtú) หรือ”แผนผังแปดทิศ”คือ 伏羲 (fúxī) โดยมีตำนานเล่ากันไว้ว่า มีมังกรอยู่ตัวหนึ่งเป็นเจ้าเหนือน่านน้ำทั้งปวงเป็นระยะเวลาหลายพันปี ซึ่งแท้จริงแล้วมังกรตัวนั้นก็คือ พระเจ้า 伏羲 (fúxī) แปลงร่างมานั่นเอง ดังนั้นแล้ว จึงไม่ต้องแปลกใจที่พระเจ้า 伏羲 (fúxī) นั้นมีความสามารถมากกว่ามนุษย์ทั่วไป ถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อต้นกำเนิดของอักษรจีน

พระเจ้า 伏羲 (fúxī) มักจะสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆของธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น ฤดูกาลต่างๆ ดินฟ้าอากาศ แม้กระทั่งต้นหญ้าใบไม้ จนสามารถพึ่งตัวเองและประดิษฐ์สิ่งต่างๆขึ้นมา

วันหนึ่ง 伏羲 (fúxī) ได้เดินอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ จู่ๆก็มีกิเลน (麒麟 qílín) ตัวหนึ่งกระโดดขึ้นมาจากแม่น้ำหวงเหอ 伏羲 (fúxī) สามารถรับรู้ถึงพลังธรรมชาติบางอย่างโดดเด่นขึ้นมา สังเกตดูกิเลนตัวนั้น พบว่า ร่างกายมีรูปภาพเป็นแผนผัง จึงทำการบันทึกด้วยการวาดภาพภาพนั้น ภายหลังเราเรียกภาพวาดนี้ว่า “八卦”(bāguà) ซึ่งสัญลักษณ์แผนผังที่อยู่ในร่างกายของกิเลนนั้นถูกเรียกว่า “河图”(hétú) (แผนที่เหอ) ดังนั้นเราจึงสามารถสรุปได้ว่าต้นกำเนิดของ 八卦 (bāguà) นั้น มาจาก 河图 (hétú) และต่อมาก็ได้พัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นตัวอักษรจีน

ปกติแล้ว แผนผังแปดทิศ หรือ 八卦 (bāguà) เป็นสัญลักษณ์แห่งฟ้าและดินที่สามารถทำนายและหยั่งรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างฟ้า ดิน และมนุษย์

กำเนิดของสัญลักษณ์ 八卦(bāguà) นี้ กล่าวกันว่า มาจากการสังเกตลวดลายบนแผ่นกระดองเต่าวิเศษที่พระเจ้า 伏羲(fúxī) สังเกตและได้บันทึกไว้ในแผนผัง 河图(hétú) และจัตุรัส 洛书(luòshū) อันเป็นต้นกำเนิดของศาสตร์ 周易(Zhōuyì) ซึ่งภายหลังมักเรียกกันว่า“易经”(Yì jīng)ซึ่ง“易”(yì) หมายถึงความเปลี่ยนแปลงของจักรวาล อาจถอดตัวอักษรได้เป็นพระจันทร์กับพระอาทิตย์ เราเรียกกันว่า“阴阳”(yīnyáng) หรือความมืดความสว่าง ความร้อนความเย็น หญิงกับชาย หรือฟ้ากับดิน

ต้นกำเนิดของ 易经(Yì jīng)เกิดขึ้นในสมัยจักรพรรดิ 禹(Yǔ) บ้านเมืองเกิดอุทกภัยร้ายแรง ปรากฏมีมังกรแบกภาพ 河图(hétú)ผุดขึ้นมาจากแม่น้ำหวงเหอ และมีเต่าวิเศษคาบตำรา《六书》(Liùshū)ผุดขึ้นมาจากลำน้ำ 落水(Luòshuǐ)องค์จักรพรรคดิได้นำแผนภาพและตำรามาประกอบกัน ปรับเปลี่ยนภูมิลักษณ์ของฟ้าดินแก้ปัญหาขุนเขาลำน้ำ ขจัดปัดเป่าอุทกภัยให้กับประชาชนได้สำเร็จ จึงเกิดเป็นตำรา《凉山》(Jīngshān) ที่รวมความพิสดารอันมิอาจล่วงรู้และเปลี่ยนแปลงฟ้าดินสือทอดกันต่อมา และเรียกในชื่อ“周易”(Zhōuyì) และกลายเป็นคัมภีร์“《易经》”(Yì jīng)ในที่สุดหลังจากนั้นมาจึงได้กลายมาเป็นเส้นประ (--) และเส้นขีดเต็ม (__) แทนความหมายของ 阴(yīn) และ 阳(yáng)

ดังนั้น แผ่นภาพยันต์แปดทิศจึงเป็นผังความเปลี่ยนแปลงของจักรวาลโดยเชื่อว่าองค์จักพรรดิจีนได้สังเกตลวดลายแผนผังบนหลังกระดองเต่าวิเศษ ผังดังกล่าวจึงสามารถใช้แก้ไขความบกพร่องของภูมิประเทศ และความเป็นไปได้ในจักรวาล และยังสามารถใช้ทำนายทายทักความสัมพันธ์ของฟ้าดิน และมนุษย์ได้

แผ่นยันต์โป๊ยข่วย หรือยันต์อแปดทิศที่พบเห็น จึงมีลักษณะของ 阴(yīn) และ 阳(yáng)อยู่ตรงกลาง และมีเส้นขีดล้อมรอบแปดทิศขีดเป็นรอยประ (--) และขีดเต็ม(——) เรียงจากบนลงล่างทิศละ3 ชั้น เรียกกันว่า “ตรีลักษณ์” “ขีดประ”หมายถึง 阴(yīn) “ขีดเต็ม” หมายถึง 阳(yáng) “ขีดบน” แทนฟ้า “ขีดกลาง”แทนมนุษย์ “ขีดล่าง”แทนดิน รวมกับธาตุทั้ง 5 อันได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไม้ ไฟ ดังนี้

乾 qián

คือ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ตำแหน่งฟ้า

หมายถึงพ่อและการสร้างสรรค์

坤 kūn

คือ ทิศตะวันตกเฉียงใต้

ตำแหน่งแห่งดิน

หมายถึง แม่

震 zhèn

คือ ทิศตะวันออก

ตำแหน่งสายฟ้า

หมายถึง ลูกชายคนโตและการตื่นตัว

巽 xún

คือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้

ตำแหน่งลม

หมายถึง ลูกสาวคนโตและความอ่อนโยน

兑 duì

คือ ทิศตะวันตก

ตำแหน่งทะเลสาบ

หมายถึง ลูกสาวคนเล็กและความร่าเริง

艮 gèn

คือ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ตำแหน่งภูเขา

หมายถึง ลูกชายคนเล็กและความสงบ

坎 kǎn

คือ ทิศเหนือ

ตำแหน่งน้ำ

หมายถึง ลูกชายคนกลางและความลึกลับ

離 lí

คือ ทิศใต้

ตำแหน่งไฟ

หมายถึง ลูกสาวคนกลางและการติดตาม

ดังนั้นแล้วเราสามารถสรุปได้ว่า ยันต์แผนผังแปดทิศ เป็นเพียงหนึ่งในต้นกำเนิดของอักษรจีนเท่านั้น ไม่สามารถเป็นอักษรจีนที่สมบูรณ์ เพราะยังขาดคุณสมบัติหลายๆด้านของการเป็นตัวอักษรจีน

เกรียงไกร กองเส็ง

เนื่องด้วยหลักแห่งความสัมพันธ์ของจักรวาลและการเปลี่ยนแปลงของฟ้าดิน ทำให้ “ยันต์โป๊ยข่วย” สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆจากไม่มีเป็นมี จากบวกเป็นลบ จากร้ายเป็นดี จากทุกข์กลายเป็นสุข นับเป็นแผ่นภาพสำคัญตามความเชื่อแห่งลัทธิเต๋าที่กลายเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางของพุทธศาสนิกชนของมนุษย์ทั่วโลกในปัจจุบัน

ภาพที่ 5 八卦图： http://pic23.nipic.com/20120906/7924572_105110367000_2.jpg

ภาพที่ 6 八卦图： https://www.epochweekly.com/117/6171g.htm

4. 仓颉 (Cāngjié) ผู้ประดิษฐ์อักษร 仓颉造字说

仓颉 (Cāngjié) เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของฮ่องเต้เหลือง (黄帝 Huáng dì) รับผิดชอบการจดบันทึกเรื่องราวต่างๆโดยเฉพาะ ในช่วงก่อนที่ 仓颉 (Cāngjié) จะประดิษฐ์อักษรได้นั้น ผู้คนเพียงอาศัยการผูกมัดปมเชือกหรือการวาดรูปเพื่อจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ หากเกิดเรื่องราวใหญ่โต ก็จะผูกปมที่เชือกให้ใหญ่ๆ หากเกิดเรื่องราวเล็กๆก็ผูกปมที่เชือกเล็กๆ ปมเชือกและรูปภาพเหล่านี้ ถึงแม้จะสามารถใช้ช่วยเหลือผู้คนให้จดบันทึกเรื่องราวต่างๆได้ แต่ก็ไม่สะดวกนัก อีกทั้งยังทำให้ลืมเลือนได้ง่าย

มีอยู่ปีหนึ่ง 仓颉 (Cāngjié) ไปตรวจราชการทางภาคใต้ ได้เห็นเต่าใหญ่ตัวหนึ่งโดยไม่ตั้งใจ บนหลังเต่ามีลวดลายสีเขียวมากมาย ชังเจ๋ดูแล้วรู้สึกแปลกประหลาดใจ เขาดูไปดูมาจึงพบว่าลวดลายบนหลังเต่านั้นยังสื่อถึงความหมายได้ด้วย เขาคิดว่าในเมื่อลวดลายสามารถบ่งบอกความหมายได้ หากนำเอาลวดลายที่ต่างกันมากำหนดความหมายก็สามารถใช้ในการสื่อสารถึงเจตนาและการจดบันทึกเรื่องราวต่างๆได้

การบันทึกของประวัติศาสตร์ตามตำนานเล่าว่า 仓颉 (Cāngjié) มี 4 ตา มีความเฉียบไวในการสำรวจยิ่งนัก ถือได้ว่าเป็นคนครึ่งเซียน หลังจากการสำรวจดวงดาวบนท้องฟ้า ภูเขาและแม่น้ำบนแผ่นดิน รอยเท้าของสรรพสัตว์ (นก สัตว์ป่า แมลงหนอนและปลา) รูปร่างลักษณะของเครื่องใช้ไม้สอยที่ทำจากไม้แล้ว จึงเริ่มลงมือคัดลอกวาดรูปตามแบบลวดลาย ได้ประดิษฐ์เครื่องแบบสัญลักษณ์ที่แต่งต่างหลายชนิดขึ้น พร้อมทั้งกำหนดความหมายที่แทนโดยแต่ละสัญลักษณ์ เขานำเอาสัญลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นและรวบรวมเป็นตอนๆที่มีความหมายนำไปให้ผู้คนดู จากการอธิบายของ 仓颉 (Cāngjié) ผู้คนก็สามารถดูเข้าใจความหมายที่แทนโดยสัญลักษณ์เหล่านี้ ดังนั้น 仓颉 จึงนำเอาสัญลักษณ์ที่สามารถใช้แทนความหมายเหล่านี้เรียกว่า “ตัวอักษร”

หลังจาก 仓颉 (Cāngjié) ประดิษฐ์อักษรสำเร็จแล้วได้เกิดเรื่องพิสดารขึ้น ตอนกลางวันของวันนั้น ได้มีข้าวเดือยโปรยลงมาจากท้องฟ้า ในตอนกลางคืนยังได้ยินเสียงร้องไห้ของเหล่าวิญญาณ พวกภูตผีปีศาจเห็นว่ามนุษย์มีตัวอักษรใช้แล้ว ซึ่งสามารถก่อเกิดสติปัญญา จะไม่ถูกพวกมันหลอกใช้และควบคุมอีกต่อไป จึงร้องไห้เสียใจอย่างยิ่งยวดตลอดทั้งคืน

อักษรจีนเป็นตัวอักษรที่สืบทอดอย่างอัศจรรย์ หลังจากที่ตัวอักษรได้ถูกประดิษฐ์แล้ว ผู้คนสามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมาจดบันทึกอย่างสมบูรณ์และถ่ายทอดต่อไป การสะสมความรู้ก็ยิ่งสะดวกขึ้น ตั้งแต่นั้นมาผู้คนก็เข้าสู่ยุคใหม่ จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ชาวจีนล้วนยังใช้ตัวอักษรที่ 仓颉 (Cāngjié) ประดิษฐ์ขึ้นอยู่

แต่บางตำราก็เขียนไว้ว่า 仓颉 (Cāngjié) คือผู้ประดิษฐ์อักษรจีน 荀卿 (Xún Qīng) ในสมัย 战国 (Zhànguó) คือบุคคลแรกที่กล่าวถึงชื่อ 仓颉 (Cāngjié) ใน

หนังสือ《荀子》解蔽篇(Xúnzǐ, Jiěbì piān) ว่า “แม้มีผู้สนใจในตัวอักษรจำนวนมากแต่มีเพียงอักษรของ 仓颉(Cāngjié) ที่ได้สืบทอดต่อมา” แสดงว่าในเวลานั้น 荀卿(Xún Qīng) ไม่คิดว่า 仓颉(Cāngjié) จะเป็นผู้เดียวที่ประดิษฐ์อักษรจีนขึ้นมา แต่เนื่องจาก 仓颉 สามารถรวบรวมตัวอักษรสำเร็จเป็นผลงานที่สมบูรณ์สืบทอดมาเพียงชิ้นเดียว แต่ต่อมาในหนังสือ《吕氏春秋》(Lǚshì Chūnqiū) “และ《韩非子》(Hánfēi zǐ) กลับไม่พูดถึง “มีผู้สนใจในอักษรเป็นจำนวนมาก” กล่าวเพียงแต่ “仓颉(Cāngjié) ประดิษฐ์อักษร” เท่านั้น โดยเฉพาะตำราต่างๆในสมัยราชวงศ์ฮั่นไม่เพียงแต่กล่าวว่า “仓颉(Cāngjié) ประดิษฐ์อักษร” แต่กลับปรากฏคำกล่าวในลักษณะอิทธิปาฏิหาริย์คือกล่าวว่า “仓颉(Cāngjié) มีสี่ตา” ยิ่งไปกว่านั้น 纬书(Wěishū) ในสมัยราชวงศ์ฮั่นกล่าวในหนังสือ《春秋元命苞》(Chūnqiū Yuánmìngbāo) ว่า “(仓颉 Cāngjié) เกิดมาก็สามารถเขียนหนังสือได้ เฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆของธรรมชาติและตำแหน่งต่างๆ ของดวงดาวบนท้องฟ้าอีกทั้งสังเกตลักษณะของปลา นก ภูเขาและแม่น้ำ จึงได้ประดิษฐ์อักษรจีนขึ้น” จะเห็นได้ว่าคำบอกเล่านี้นับตั้งแต่สมัย 战国(Zhànguó) จนถึงราชวงศ์ฮั่น 2 ราชวงศ์ยิ่งพิสดารมากขึ้น

ดังนั้นที่กล่าวว่า “仓颉(Cāngjié) ประดิษฐ์อักษร” จึงเป็นเพียงคำเล่าลือไม่ สามารถเชื่อถือเป็นจริงได้เมื่อดูจากจำนวนและวิวัฒนาการของอักษรจีนแล้วเป็นไปไม่ได้ที่คนเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเพียงไม่กี่คนจะสามารถทำได้สำเร็จ

ภาพที่ 7 仓颉: https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%BB%93%E9%A2%89#/media/File:Cangjie2.jpg

5. แผนผัง hétú และ จัตุรัส luòshū 河图洛书说

จากการบันทึกในตำราดึกดำบรรพ์ของจีนเกี่ยวกับเรื่องของพระเจ้า 伏羲 (fúxī) (เมื่อประมาณ 3,935 ปีก่อนพุทธกาล) มีตำนานเล่ากันไว้ว่า มีมังกรอยู่ตัวหนึ่งเป็นเจ้าเหนือน่านน้ำทั้งปวง เป็นระยะเวลาหลายพันปี ซึ่งแท้จริงแล้วมังกรตัวนั้นก็คือ พระเจ้า 伏羲 (fúxī) แปลงร่างมานั่นเอง พระเจ้า 伏羲 (fúxī) เป็นผู้ปกครองชนเผ่าคนแรกของมนุษย์ที่มีความสามารถเป็นอย่างมาก ทรงคิดประดิษฐ์ของหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น “โป๊ย-ข่วย” หรือ ยันต์แปดทิศ ทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มการประดิษฐ์แผนผัง 河图 (hétú) อีกด้วย

พระเจ้า 伏羲 (fúxī) มักจะสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆของธรรมชาติ เช่น ฤดูกาลต่างๆ ดินฟ้าอากาศ แม้กระทั่งต้นหญ้าใบไม้ จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่มาวันหนึ่งก็มีกิเลน (麒麟 qí lín) ตัวหนึ่งกระโดดขึ้นมาจากแม่น้ำหวงเหอ เขารู้สึกคล้ายกับว่ามีพลังธรรมชาติบางอย่างโดดเด่นขึ้นมา เขาพบว่า ร่างกายของตัวกิเลนตัวนั้นมีรูปภาพเป็นแผนผัง จึงทำการลงมือวาดภาพตามที่ได้เห็นบนกิเลน ภายหลังเรียกภาพวาดนี้ว่า “八卦” (bāguà) ซึ่งสัญลักษณ์แผนผังที่อยู่ในร่างกายของกิเลนนั้นถูกเรียกว่า “河图” ดังนั้น เราจึงสามารถพูดได้ว่า ต้นกำเนิดของ 八卦 (bāguà) นั้นมาจาก 河图 (hétú) และต่อมาก็ได้พัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นตัวอักษรจีน หลังจากนั้นองค์ความรู้ต่างๆของมนุษย์ก็บังเกิดและเจริญสืบต่อเรื่อยมา

หากพูดถึงจัตุรัส 洛书 (luòshū) แล้ว ต้องอ้างอิงถึงยุคตำนานการสร้างโลกของจีน ที่มียักษ์ 盘古 (Pángǔ) ฟักตัวออกจากไข่ จนกำเนิดเป็นสวรรค์และสร้างโลกเรื่อยมาจนเกิดตะวันจันทรา ภูเขา แม่น้ำ เจ้าแม่หนี่วา (女娲 Nǚwā) ปั้นคนสัตว์

หลังจากพระเจ้า 伏羲 (fúxī) ได้ค้นพบ 河图 (hétú) ประมาณแปดปี (ยุคของ 瞬 (Sūn) และ 禹 (Yǔ)) ก็เกิดอุทกภัยอย่างร้ายแรง ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ไม่สามารถดำรงชีวิตได้

禹 (Yǔ) ยอมเสียสละเพื่อประชาชน เดินทางออกจากบ้านเพื่อแก้ปัญหานี้ โดยไม่สนใจอะไรใดๆทั้งสิ้น ไม่สนใจแม้กระทั่งภรรยาของตนที่ต้องอาศัยอยู่ในบ้านเพียงลำพัง จนสามารถสร้างเขื่อนควบคุมกระแสน้ำได้สำเร็จ เขาได้ทดลองใช้ร้อยพันวิธีเพื่อแก้ปัญหานี้ โดยไม่ได้กลับบ้านเป็นเวลานานถึง 9 ปี

ต่อมาวันหนึ่งก็มีเต่าศักสิทธิ์ที่มีลักษณะหลากหลายสีโผล่ขึ้นมาจากแม่น้ำ 落水 (Luòshuǐ) และพบว่าที่บนกระดองเต่ามีรูปภาพคล้ายอักษรอยู่ โดยต่อมาเรียกอักษรนี้ว่า “河图” (hétú) (河 hé คือ แม่น้ำ 图 túคือ ภาพ)” และจัตุรัส “洛书” (luòshū) (洛 luò

คือชื่อของแม่น้ำ 书 shū คือตำรา) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของศาสตร์เก่าแก่ คัมภีร์“易经”(Yì jīng) สืบมาถึงปัจจุบัน และเป็นต้นกำเนิดของอักษรจีนที่มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนกลายมาเป็นตัวอักษรจีนที่สมบูรณ์ในทุกวันนี้

อีกตำนานหนึ่งเล่ากันว่า ยุคโบราณยุคเดียวกับตำนานข้างต้นที่ได้กล่าวมา เกิดอุทกภัยหลายครั้ง ผู้คนจึงพยายามหาสิ่งต่างๆมาสังเวยเทพแห่งน้ำ เพื่อให้คลายพิโรธ แต่เมื่อทุกครั้งที่เต่าขึ้นมามาจากแม่น้ำและเดินไปบริเวณสิ่งของที่มนุษย์ได้สังเวยนั้น เทพเจ้าก็จะไม่รับของที่สังเวยนี้แม้แต่อย่างเดียว ต่อมามีเด็กคนหนึ่งสังเกตเห็นว่า เต่าที่ขึ้นมาจากแม่น้ำนั้น มีผังรูปภาพเป็นจุดๆ บนกระดองเต่า ตั้งแต่นั้นมามนุษย์จึงทราบว่า ของสังเวยนั้นต้องมีจำนวน 15 อย่างจึงจะถูกต้องและเทพแห่งน้ำก็จะยอมรับ

(กิเลน (麒麟 qílín) สัตว์เทพเจ้าในตำนานของจีน หากเป็นตัวผู้เรียกว่า“麒”(lín) ถ้าเป็นตัวเมียเรียกว่า“麟”(lín) กิเลนตามตำนานจีนมีรูปร่างเหมือนกวาง แต่มีเขาเดียว หางเหมือนวัว หัวเหมือนมังกร ตีนมีกีบเหมือนม้า แต่บางตำราก็เล่าว่า มีตัวเป็นสุนัข ลำตัวเป็นเนื้อสมัน เกิดจากธาตุทั้งห้า คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม้ และโลหะผสมกัน โดยมีความเชื่อว่า กิเลนมีคุณสมบัติดังนี้

-มีอายุอยู่ได้ถึงพันปี

-ถือเป็นยอดแห่งสัตว์ทั้งหลาย

-เป็นสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดี

-ปรากฏให้เห็นเมื่อใด ก็จะเกิดผู้มีบุญมาปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุขเมื่อนั้น

-กิเลน เป็นหนึ่งในสี่สัตว์ศักดิ์สิทธ์ ซึ่งประกอบด้วย หงส์ เต่า มังกร และกิเลน บางตำราก็ว่ามีเสือรวมอยู่ด้วย)

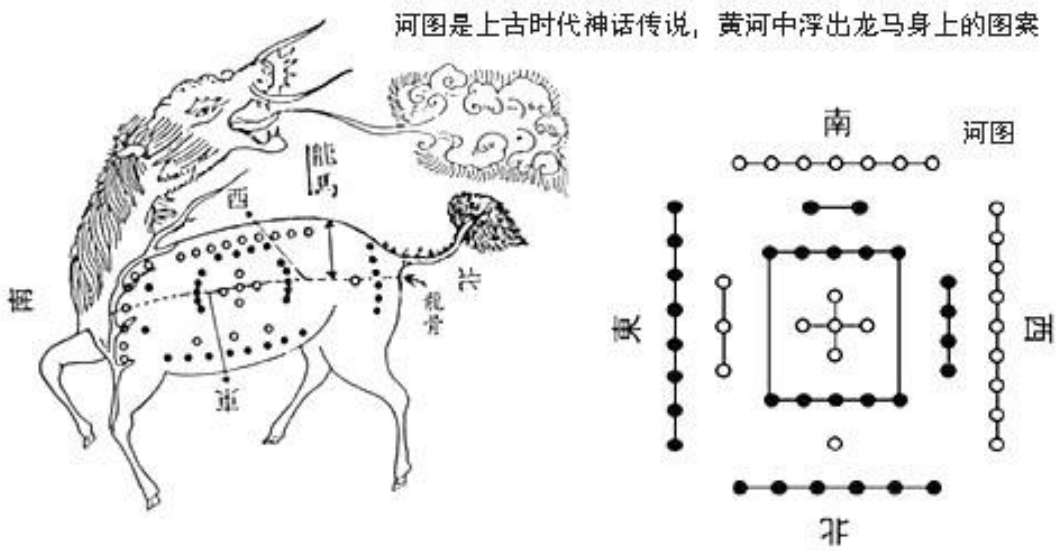

ภาพที่ 8 麒麟, 河图 : https://sns.91ddcc.com/t/123045

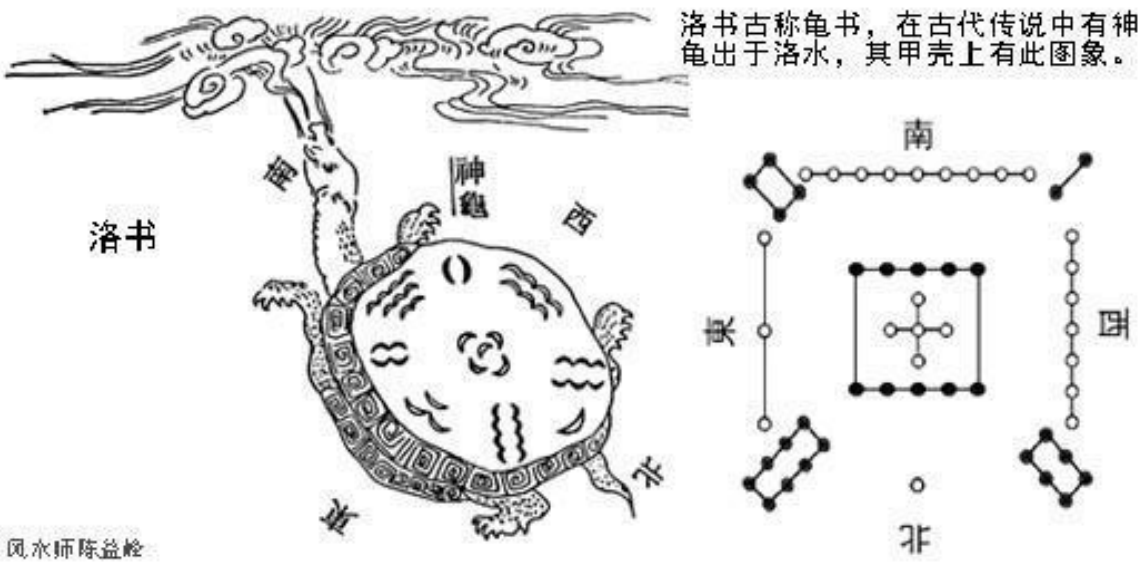

ภาพที่ 9 洛书 : https://read01.com/ok2J8e.html#.W2kBztUzbIU

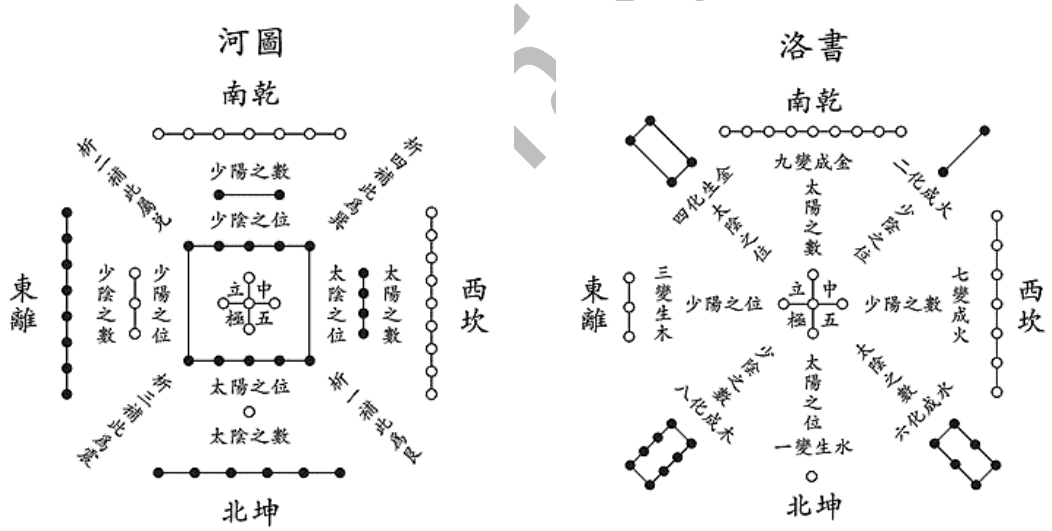

ภาพที่ 10 河图： http://www.36fengshui.com/zhishi/zs19.asp

6. จาก 一 กลายเป็นอักษร 起一成文说

จากตำราหนังสือการบันทึกประวัติศาสตร์จีนในยุคโบราณได้บันทึกไว้ว่า บุคคลที่ให้คำนิยามเกี่ยวกับวิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรนี้ คือ 郑樵(Zhèng Qiáo)

เหตุผลที่เขาเป็นคนให้คำนิยามนี้ เกิดจากความคิดของตนที่คิดว่า ตัวอักษรจีน ล้วนมีต้นกำเนิดมาจากขีด 一 มีการดัดแปลง ปรับเปลี่ยน และพัฒนาจนกลายเป็นตัวอักษรจีนอย่างสมบูรณ์ และสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนในที่สุด

เขายังอธิบายเพิ่มเติม โดยอ้างอิงจาก 通志·六书洛 (Tōngzhì·Liùshū luò) ว่า ขีด 一 ได้ใช้หลักการของตัวอักษรในการแบ่งลำดับการเขียนตัวอักษรจีน วิธีการมีทั้งหมด 17 รูปแบบที่เป็นรูปแบบพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น สามารถเขียนเป็นลักษณะแนวนอนคือ 一 ลักษณะแนวตั้งคือ 丨 ลักษณะแนวเอียงซ้ายคือ 丿 แนวเอียงขวาคือ 乀 เป็นต้น โดยแต่ละแบบนั้นมีวิธีการเขียนที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังมีความหมายที่แตกต่างกันด้วย

หากมองย้อนกลับไป รูปแบบการเขียนเหล่านี้ล้วนเริ่มจาก 一 ทั้งสิ้น เป็นแนวคิดในการประดิษฐ์และพัฒนาเป็นตัวอักษร 楷书(kǎishū) เป็นต้นมา เวลาต่อมาได้นำเอาลำดับการเขียนเหล่านี้มาประกอบกันจนกลายเป็นตัวอักษรจีนในที่สุด

郑樵(Zhèng Qiáo) เสนอหลักการของตัวอักษร (说文解字 Shuōwén jiě zì) ของ 许慎 (Xǔ Shèn) มาอธิบายเพิ่มเติมว่า ตัวอักษรจีนเกิดจากการเอาคำต่างๆ มาประกอบกัน โดยคำต่างๆเล่านี้ ล้วนเกิดจากขีด 一 ทั้งสิ้น

ทั้งนี้ บางตำราก็ได้เขียนว่า ขีด 一 คือ หลักการเขียนที่ใช้บ่อยที่สุดของอักษรจีน และยังพบว่าเป็นขั้นตอนการเขียนที่ง่ายและน้อยที่สุดของตัวอักษร แต่หารู้ไม่ว่าขีดง่ายๆเพียงขีดเดียวนั้นสามารถสร้างเป็นตัวอักษรจนสามารถความหมายได้มากมาย

ในยุคโบราณที่ไม่ว่าจะเป็นการสลักบนแผ่นไม้หรือกระดองของเต่า มีวิธีการสลักโดยเริ่มจากขีด 一 ซึ่งบางคนตีความขีด 一 นี้ หมายถึงรูปร่างลักษณะของนิ้วมือ แต่ในด้านของ อักษรจารบนกระดูกสัตว์ (甲骨文 jiǎgǔwén) กลับบอกว่านี่เป็นเพียงวิธีการช่วยในการจดจำตัวเลขหรือบอกจำนวนลำดับตัวหนังสือเท่านั้น ถ้าหากเราพิจารณาจากด้านลักษณะรูปร่างของตัวหนังสือแล้วจะพบว่า ทั้งสองอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้นไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่น 一头牛(yi tou niu) หมายถึง วัวหนึ่งตัว 一只羊(yì zhī yáng) หมายถึง แพะหนึ่งตัว ในขณะเดียวกัน 一月(yī yuè) และ 一卜(yì bǔ) คือ จำนวนลำดับการเขียนของตัวอักษร ดังนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ขีดในอักษรโลหะ (金文 jīnwén) ไม่เพียงสามารถบ่งบอกถึงจำนวนตัวเลขเท่านั้น ยังสามารถบอกถึงจำนวนลำดับของอักษรอีกด้วย

เนื่องจากอักษรโลหะ (金文 jīnwén) สืบเนื่องมาจากอักษรจารบนกระดูกสัตว์ (甲骨文 jiǎgǔwén) ดังนั้น ขีดในยุคนี้จึงไม่มีความแตกต่างจากอักษรจารบนกระดูกสัตว์ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ขีดในอักษรจีนนั้นไม่มีการพัฒนาตามสังคมหรือยุคสมัยแต่อย่างใด

จากเนื้อหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า “จาก 一 กลายเป็นอักษร 起一成文说” อักษรจีน มีต้นกำเนิดมาจาก 一 จึงมีความเป็นไปได้สูง แต่อย่างไรก็ตามก็มีข้อจำกัดที่ชัดเจนเช่นกัน ประการแรก คือ เราไม่สามารถรู้ถึงความแตกต่างในลำดับขีดของตัวอักษร ประการสอง คือ หากเรามองด้านโครงสร้างของตัวอักษร 楷书 (kǎishū) จะพบว่า ลำดับการเขียนตัวอักษรจีน ทั้ง 17 รูปแบบนั้น ต่างก็ไม่สามารถอธิบายความหมายที่สมบูรณ์ได้

เกรียงไกร กองเส็ง

เอกสารอ้างอิง 参考资料

โชติช่วง นาดอน. วัฒนธรรมจีน (7) ตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9480000103484

ซือมิ้งค์. วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก http://www.sts.ac.th/0538/2016/09/22/วิวัฒนาการของอักษรจีน/

พี่จิ๋ว. แผนผังแปดทิศ 八卦图. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://www.jiewfudao.com/เครื่องหมายและเครื่องใช้มงคล/แผนผังแปดทิศ/

พี่อั้ม. วิวัฒนาการของอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก http://www.jiewfudao.com/เรียนถักเชือกจีนกับพี่อั้ม

ZHouxunG (Penpisut Sikakaew). เรื่องราวการกำเนิดอักษรจีน. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก https://www.eduzones.com/knowledge-2-1-29447.html

八卦的起源和意義 . (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก https://kknews.cc/culture/q4rjn8.html

仓颉造字. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2560, จาก https://wapbaike.baidu.com/item/仓颉造字/1318083

汉字的五种起源说. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, จาก http://www.confucianism.com.cn/html/hanyu/727733.htm

河圖洛書. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก https://zh.m.wikipedia.org/zh-hant/

起源五说 . สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://blog.sina.cn/dpool/blog/s/blog_4de7e11b0102w22x.html

信堅 , 略說河圖、洛書的由來及其數位排列的奧祕. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://www.worldofmastermind.com/?p=1944

蕴辉. 汉字起源五说. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, จาก http://club.ntu.edu.tw/~davidhsu/New-Character-Lecture /ch4.html

陈正治. (2012). 《有趣的中国文字》, 国语日报出版社.

李梵. (2016). 《中文字的故事》, 好读出版社.

孙希亮. (2007). 《中国历史》海颌出版社.

唐诺（谢俊）. (2001). 文字的故事. 联合文学出版社.

บทที่ 2 วิวัฒนาการแบบตัวอักษรจีน

第 2 课　汉字字体发展

ตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้คนรู้จักใช้เส้นเชือก ภาพวาดและเครื่องหมายใน การจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เมื่อเวลาผ่านไป จึงวิวัฒนาการกลายเป็นตัวอักษร ซึ่งบศิลปะในการเขียนตัวอักษรจีนนั้น ถือว่ากำเนิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับตัวอักษรจีน

การปรากฏของอักษรจีนที่เก่าแก่ที่สุดมาจากแหล่งโบราณคดีเมืองซีอาน มณฑลส่านซี ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน สามารถนับย้อนหลังกลับไปได้กว่า 5,000 ปี โดยอยู่ในรูปของอักษรภาพที่สลักเป็นรูปวงกลม เสี้ยวพระจันทร์และภูเขาห้ายอดบนเครื่องปั้นดินเผา จวบจนถึงเมื่อ 3,000 ปีก่อนจึงก้าวเข้าสู่รูปแบบของอักษรจารบนกระดูกสัตว์ ซึ่งนับเป็นยุคต้นของศิลปะการเขียนอักษรจีน

เมื่อปี ค.ศ. 1899 ชาวบ้านจากหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ อำเภออันหยาง（安阳）มณฑลเหอหนัน（河南）ประเทศจีน ได้ ค้นพบสิ่งที่เรียกกันว่า ‘กระดูกมังกร’ จึงนำมาใช้ทำเป็นตัวยารักษาโรค ต่อมาเนื่องจากพ่อค้าหวังอี้หรงเกิดความสนใจต่อตัวอักษรบนกระดูกนั้น จึงได้สะสมไว้ซึ่งมีจำนวนกว่า 5,000 ชิ้น ต่อมาได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการศึกษาวิจัย จึงพบว่ากระดูกมังกรนั้นแท้ที่จริงคือกระดูกที่จารึกอักขระโบราณของยุคสมัย ซาง มีอายุเก่าแก่ถึง 1,300 ปีก่อนคริสตกาล และเรียกอักษรจีนนี้ว่า 甲骨文 (อักษรกระดองเต่า / อักษรบนกระดูกสัตว์) และจาก 甲骨文（อักษรกระดองเต่า / อักษรบนกระดูกสัตว์ ）ตัวอักษรจีนก็พัฒนาเรื่อยมาเป็น 金文（อักษรโลหะหรืออักษรสำริด） 篆书（อักษรจ้วน） 隶书（อักษรลี่ซู） 楷书（อักษรข่ายซู ）草书（อักษรเฉ่าซูหรืออักษรหวัด）และ 行书（อักษรสิงซู）ตามลำดับ

1. อักษรกระดองเต่า / อักษรบนกระดูกสัตว์ 甲骨文

เป็นอักษรโบราณที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดของจีนเท่าที่มีการค้นพบในปัจจุบัน ส่วนมากมากอยู่ในรูปของบันทึกการทำนายที่ใช้มีดแกะสลักหรือจารลงบนกระดองเต่าหรือกระดูกสัตว์ ปรากฏแพร่หลายในราชสำนักซางเมื่อ 1,300 – 1,100 ปีก่อนคริสตกาล ลักษณะของตัวอักษรบางส่วน ยังคงมีลักษณะของความเป็นอักษรภาพอยู่ โครงสร้างตัวอักษรเป็นรูปวงรี มีขนาดใหญ่เล็กแตกต่างกัน ที่

เกรียงไกร กองเส็ง

ขนาดใหญ่บ้างสูงถึงนิ้วกว่า ขนาดเล็กเท่าเมล็ดข้าว บางครั้งในอักขระตัวเดียวกันยังมีวิธีการเขียนที่แตกต่างกัน

อักษรกระดองเต่า / อักษรบนกระดูกสัตว์ ยังมีการพัฒนาการในแต่ละช่วงเวลา โดยมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ยุคต้น ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ ยุคกลาง มีขนาดเล็กและลายเส้นที่เรียบง่ายกว่า ความเป็นเอกภาพของแต่ละตัวอักษรยังไม่คงที่ บางครั้งตัวอักษรหลายตัวเขียนชิดติดกันจนดูคล้ายกับเป็นตัวอักษรตัวเดียว หรือบางครั้งตัวอักษรเพียงหนึ่งตัวแต่เขียนห่างกันจนดูเหมือนเป็นตัวอักษรหลายตัว เมื่อถึงยุคปลายจะมีลักษณะใกล้เคียงกับอักษร 金文 หรืออักษรโลหะ/สำริด ที่มีความเป็นระเบียบมากขึ้น

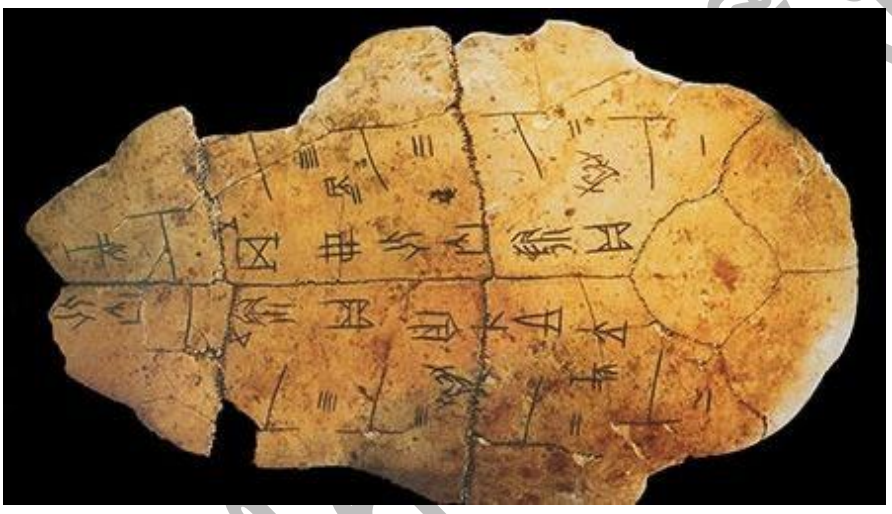

ภาพที่ 11 甲骨文文物: http://japanese.beijingreview.com.cn/culture/201712/t20171228_800113203.html

ภาพที่ 12 甲骨文文物: http://www.maixj.net/ls/jiaguwen-12156

2. อักษรโลหะ / อักษรสำริด 金文

เป็นอักษรที่ใช้ในสมัยซางต่อเนื่องถึงราชวงศ์โจว (1,100 – 771 ปีก่อนคริสตศักราช) มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า 钟鼎文 หมายถึงอักษรที่หลอมลงบนภาชนะทองเหลืองหรือสำริด เนื่องจากตัวแทนภาชนะสำริดในยุคนั้นได้แก่ 鼎 เป็นภาชนะคล้ายกระถางมีสามขา ใช้แสดงสถานะทางสังคมของคนในสมัยนั้นและตัวแทนจากเครื่องดนตรีที่ทำจากโลหะ คือ 钟 หรือระฆัง ดังนั้นอักษรที่สลักหรือหลอมลงบนเครื่องใช้โลหะดังกล่าว

อักษรนี้มี มีลายเส้นที่หนาหนัก ร่องลายเส้นราบเรียบที่ได้จากการหลอม ไม่ใช่การสลักลงบนเนื้อโลหะ อักษรโลหะในสมัยหลังรัชสมัย 成王 และ 康王 แห่งราชวงศ์โจว จะมีความสง่างามสะท้อนภาพลักษณ์ที่สุขุมเยือกเย็น

เนื้อหาที่บันทึกด้วยอักษรโลหะ/สำริด โดยมากเป็น คำสั่งการของชนชั้นผู้นำ พิธีการบูชาบรรพบุรุษ บันทึกการทำสงคราม เป็นต้น

อักษรโลหะ/สำริด มีการบันทึกการค้นพบรัชสมัย 汉武帝 ในราชวงศ์ฮั่น (116 ปีก่อนคริสตศักราช) บนภาชนะ 鼎 ที่ส่งเข้าวังหลวง ดังนั้น จึงมีการศึกษาและอธิบายจากปัญญาชนในยุคต่อมา

ภาพที่ 13 大克鼎， 大盂鼎： https://kknews.cc/culture/zmnv8a.html

ภาพที่ 14 金文： **http://www.shufalu.com/jiaguwen/198.html**

ภาพที่ 15 金文： http://andonglaowang.blog.163.com/blog/static/8448753220122195927209

3. อักษรจ้วน 篆书

จากสมัย 春秋战国 จนถึงยุคการก่อตั้งราชวงศ์ฉิน (770 – 202 ปีก่อนคริสตศักราช) โครงสร้างของตัวอักษรจีนส่วนมากยังคงรักษารูปแบบเดิมจากราชวงศ์โจวตะวันตก ก่อนการรวมประเทศจีนบรรดาเจ้านครรัฐหรือแว่นแคว้นต่างก็มีตัวอักษรที่ใช้แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งได้แก่ อักษร 篆 (หมายถึงการดึง หรือ ลากให้ยาวขึ้น) หรือ 大篆 ซึ่งเป็นต้นแบบของ 小篆 ในเวลาต่อมา

หลังจาก 秦始皇 ได้รวมแผ่นดินจีนเข้าด้วยกันในปีค.ศ. 221 แล้ว ได้ทำการปฏิรูประบบตัวอักษรครั้งใหญ่ โดยสร้างมาตรฐานรูปแบบตัวอักษรให้เป็นหนึ่งเดียวกันทั่วประเทศ

กล่าวกันว่าภายใต้การผลักดันของมหาเสนาบดี 李思 ได้มีการนำเอาตัวอักษรดั้งเดิมของรัฐฉิน (อักษร 篆) มาปรับให้เรียบง่ายขึ้น จากนั้นเผยแพร่ออกไปทั่วประเทศ ขณะเดียวกัน ก็ยกเลิกอักษรที่มีลักษณะเฉพาะจากแว่นแคว้นอื่น ๆในยุคสมัยเดียวกัน อักษรที่ผ่านการปฏิรูปนี้ รวมเรียกว่าอักษร 小篆 หรือจ้วนเล็ก (小 ในที่นี้หมายถึงการย่อให้ง่ายขึ้น) ซึ่งอักษร 篆 นี้ รูปทรงอักษรเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าทรงสูง เป็นการสร้างพื้นฐานลักษณะ “อักษรสี่เหลี่ยม” ขนาดตัวอักษรสม่ำเสมอเท่ากัน ลักษณะตัวอักษรที่ดูเหมือนภาพวาดได้หายไป เป็นการปฏิรูปตัวอักษรจีนอย่างยิ่งใหญ่เป็นครั้งแรก และถือเป็นอักษรที่ใช้ทั่วประเทศจีนเป็นครั้งแรก

ภาพที่ 16 吴大澂《篆书诗经・行苇》:
http://www.aihuahua.net/shufa/zhuanshu/11881.html

ภาพที่ 17 篆书许氏说文叙册：https://www.9610.com/zhzhq/28.htm

ภาพที่ 18 篆书与今译对比：邓石如，http://www.shufazidian.com/ziliao/41546.html

4. ตัวอักษรลี่ซู 隶书

ขณะที่ยุคสมัยฉินประกาศใช้อักษร 小篆 อย่างเป็นทางการ พร้อมกันนั้นก็ปรากฏว่ามีการใช้อักษร 隶书 ควบคู่กันไป โดยมีการประยุกต์มาจากการเขียนอักษร 篆 อย่างง่าย อักษร 隶书 ทำให้อักษรจีนก้าวเข้าสู่ขอบเขตของอักษรสัญลักษณ์อย่างเต็มรูปแบบ อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนรูปจากอักษรโบราณที่ยังมีความเป็นอักษรภาพสู่อักษรจีนที่ใช้ในปัจจุบัน

ที่มาของอักษรลี่ซูนั้น กล่าวกันว่าสมัยฉินมีทาสชื่อว่า 程邈 Chéngmiáo เนื่องจากกระทำความผิด จึงถูกสั่งจำคุก 程邈 ที่อยู่ในคุกได้คิดปรับปรุงตัวอักษร 篆 ให้เขียนง่ายขึ้น จากโครงสร้างกลมเปลี่ยนเป็นสี่เหลี่ยม กลายเป็นอักษรรูปแบบใหม่ ซึ่ง 秦始皇 ทรงโปรดอย่างมาก จึงทรงแต่งตั้งให้ 程邈 ทำหน้าที่อารักษ์ในวังหลวง ต่อมาตัวหนังสือชนิดนี้แพร่หลายออกไป จึงมีการเรียกชื่อตัวหนังสือชนิดนี้ว่า อักษรสร 隶书 หรือ อักษรทาส (คำว่า '隶' หมายถึง ทาส) ซึ่งเป็นเพียงเรื่องเล่าเท่านั้น

แต่ในเชิงโบราณคดีนั้น พบว่าอักษร 隶书 เป็นอักษรที่ใช้เขียนบนวัสดุที่ทำจากไม้หรือไม้ไผ่มาตั้งแต่ยุค 战国 จนถึงสมัยฉิน เรียกว่า 秦隶 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนลายเส้นอักษรจากเส้นโค้งแบบ 小篆 มาเป็นเส้นตรง เปลี่ยนลายเส้นส่วนที่กลมมนเป็นหักมุม เน้นที่ความเรียบง่าย ซึ่งสมัยราชวงศ์ฉินใช้ทั้ง 篆书 และ 隶书 โดย 隶书 ไม่ถือว่าเป็นอักษรทางการ ในโอกาสที่เป็นพิธีรีตองจะใช้เฉพาะ 小篆 เท่านั้น

隶书 มีพัฒนาการมาเรื่อย ๆ จวบถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นเรียกว่า 汉隶 ซึ่งเน้นลีลาความสวยงามและประณีต พอถึงปลายราชวงศ์ฮั่น อักษร 汉隶 ล้วนแต่มีเหลี่ยมมุมคมชัด

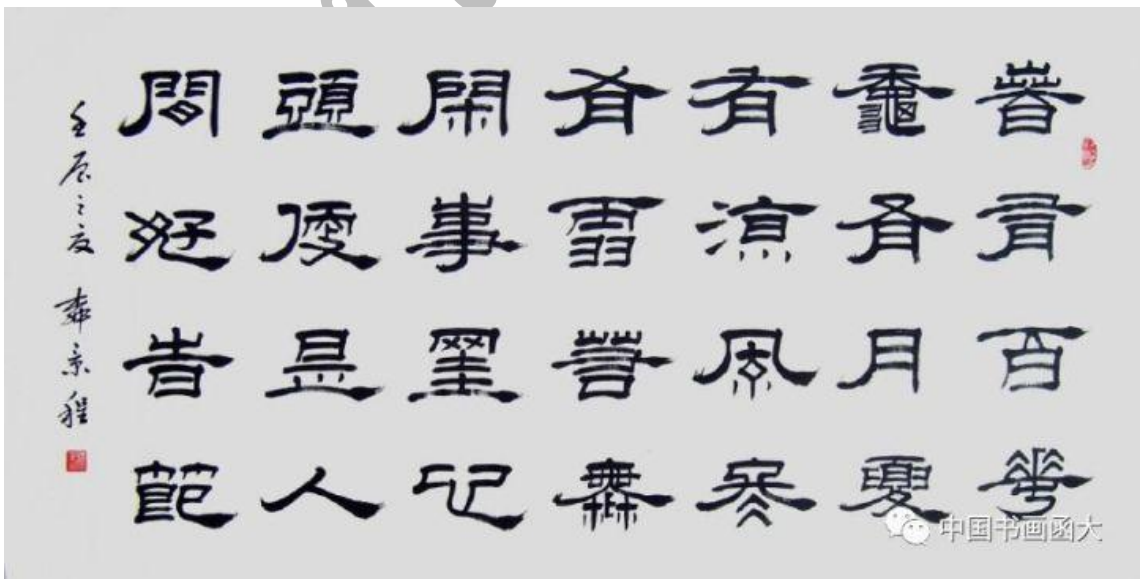

ภาพที่ 19 隶书： http://www.sohu.com/a/198167626_310918

ภาพที่ 20 隶书： **http://huaban.com/pins/97090453/**

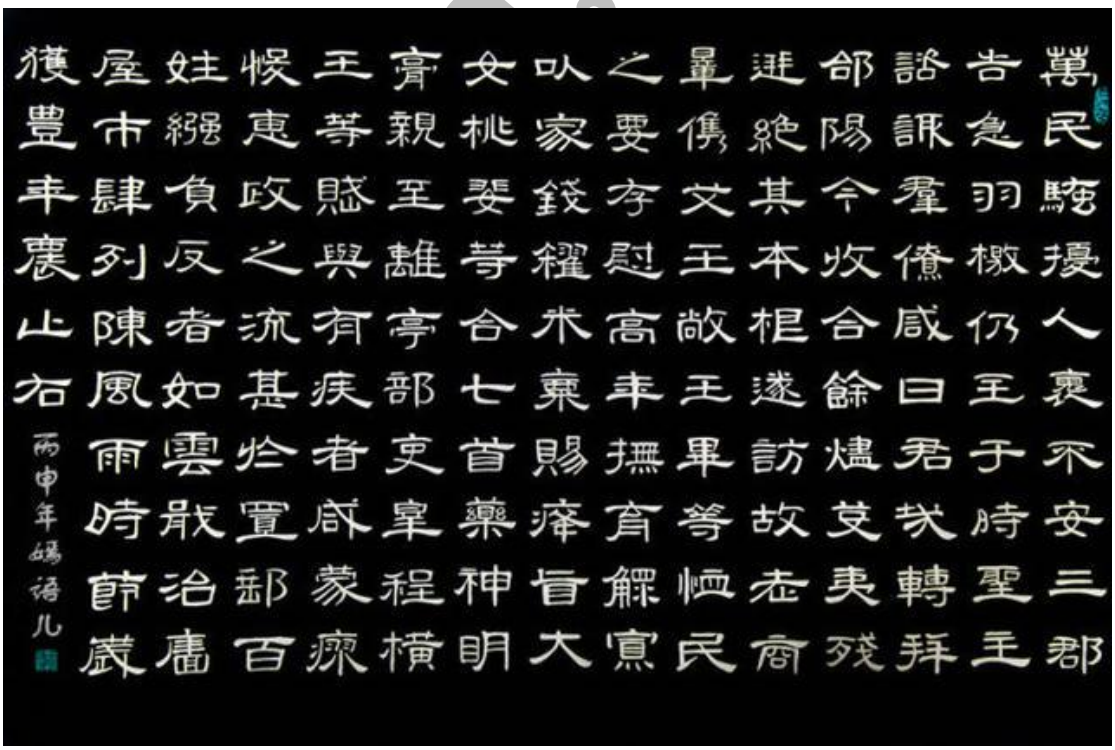

ภาพที่ 21 隶书： https://kknews.cc/zh-my/culture/jzv3rgl.html

5. อักษรเฉ่าซูหรืออักษรหวัด 草书

การเขียนตัวอักษรแบบหวัดนั้นมีมาตั้งแต่กำเนิดมีตัวอักษรจีนเป็นต้นมา จนถึงสมัยราชวงศ์ฮั่น อักษรหวัดได้รับการเรียกขานว่า 草书 อย่างเป็นทางการ (草 หมายถึง อย่างลวก ๆหรืออย่างหยาบ)

อักษร 草书 เกิดจากการนำเอาลายเส้นที่มีแต่เดิมมาย่นย่อเหลือเพียงขีดเส้นเดียว โดยฉีกออกจากรูปแบบเดิมของกรอบสี่เหลี่ยมในอักษรจีน หลุดพ้นจากข้อจำกัดของขั้นตอนวิธีการขีดเขียนอักษรในแบบมาตรฐานตัวบรรจง ซึ่งตัวอักษรบรรจงอาจประกอบขึ้นจากลายเส้นสิบกว่าสาย แต่อักษร 草书 ใช้เพียง 2 – 3 ขีดก็สามารถประกอบเป็นสัญลักษณ์เช่นเดียวกันได้

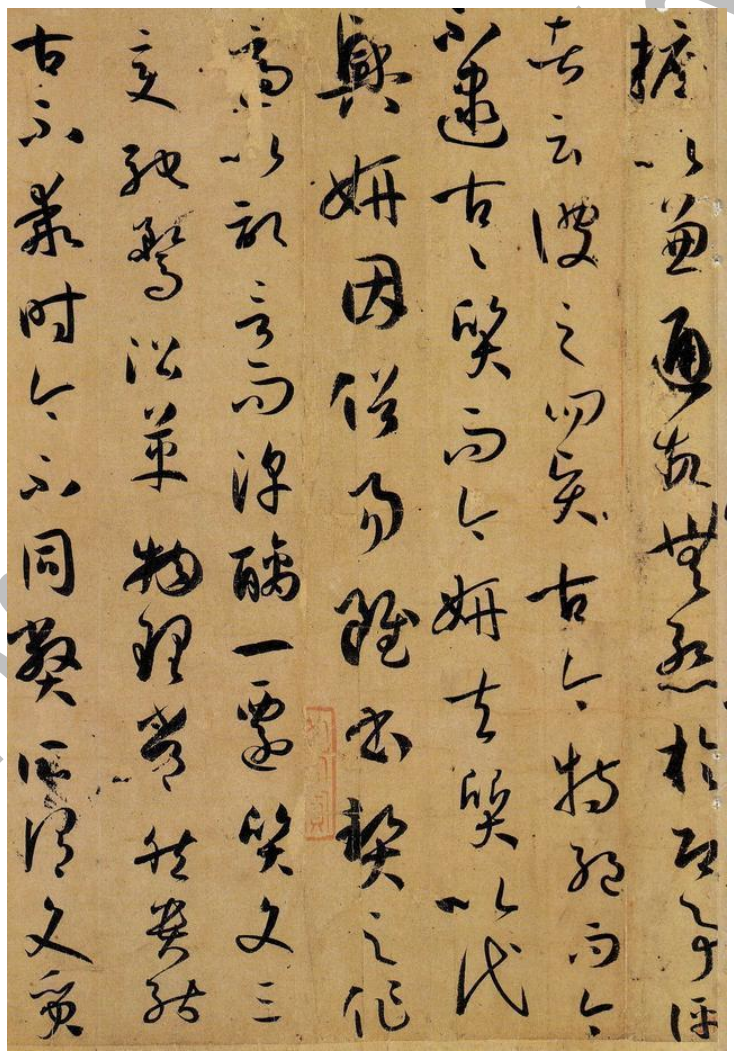

ภาพที่ 22 草书： https://3g.163.com/dy/article/D1JH1ELP0514FF11.html

ภาพที่ 23 草书： http://www.sohu.com/a/132482265_646843

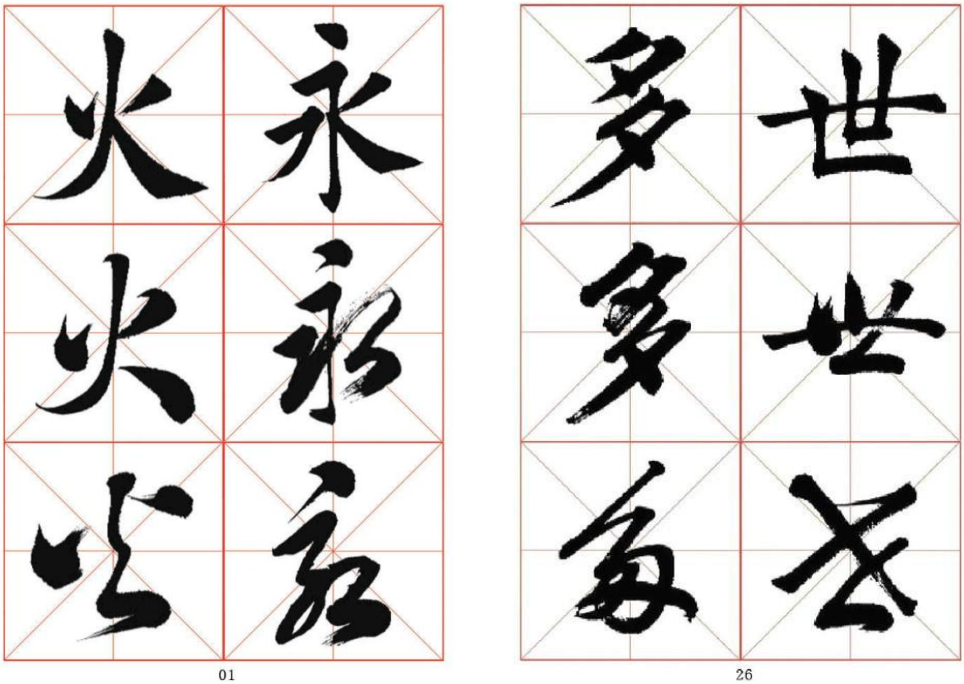

ภาพที่ 24 楷书行书草书对比字：

http://www.docx88.com/wkid-088cfb96bceb19e8b8f6ba6e-1.html
http://www.docx88.com/wkid-088cfb96bceb19e8b8f6ba6e-5.html

6. อักษรข่ายซู หรืออักษรบรรจง 楷书

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า 真书 (อักษรจริง) หรือ 正书 (อักษรบรรจง) เป็นอักษรจีนรูปแบบมาตรฐานใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (楷 หมายความ ว่าแบบฉบับหรือตัวอย่าง) อักษร 楷书 เป็นเส้นสัญลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้น ภายใต้กรอบสี่เหลี่ยม หลุดพ้นจากรูปแบบอักษรภาพของตัวอักขระยุคโบราณอย่างสิ้นเชิง

อักษร 楷书 มีต้นกำเนิดในยุคปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออกแพร่หลายในสมัยราชวงศ์เว่ยจิ้นและราชวงศ์เหนือใต้ พัฒนามาจากพื้นฐานตัวอักษรแบบ 隶书 และ 草书 ลักษณะเด่นของ 楷书 คือมีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขีดของอักษรเป็นระเบียบ เส้นพู่กันชัดเจน เมื่อเทียบกับอักษรรุ่นก่อนหน้าจะเขียนและอ่านง่ายกว่า ถือเป็นอักษรมาตรฐานของจีน

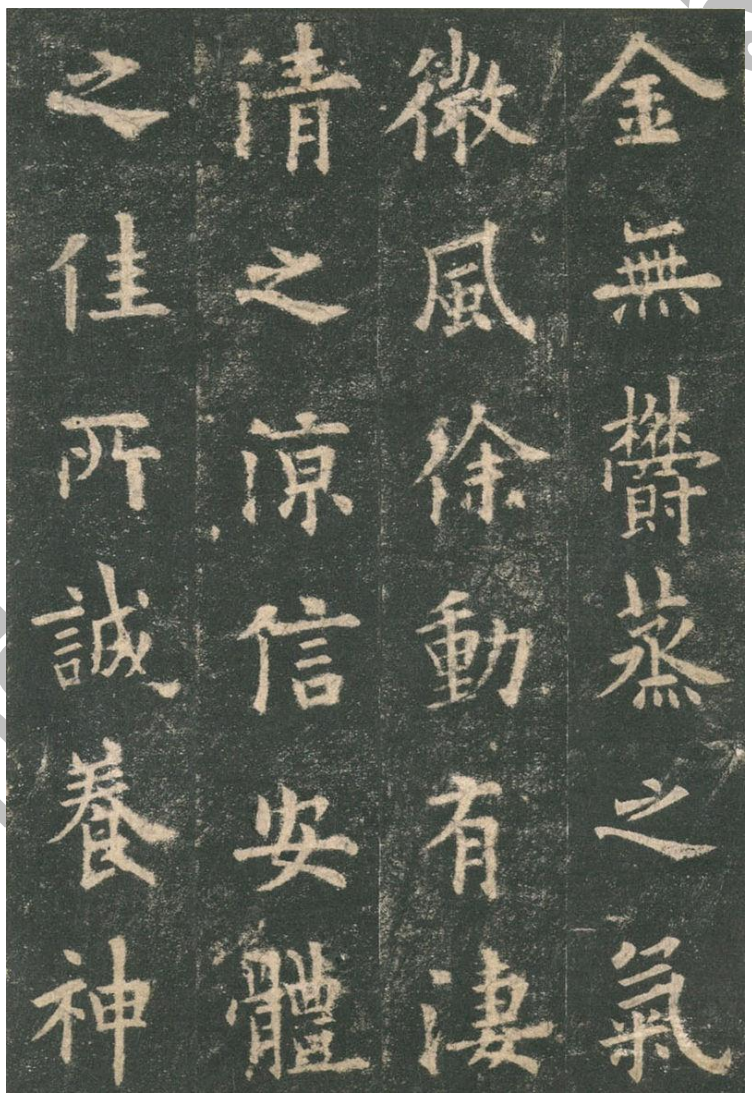

ภาพที่ 25 楷书： https://zh.wikipedia.org/wiki/%E6%A5%B7%E4%B9%A6

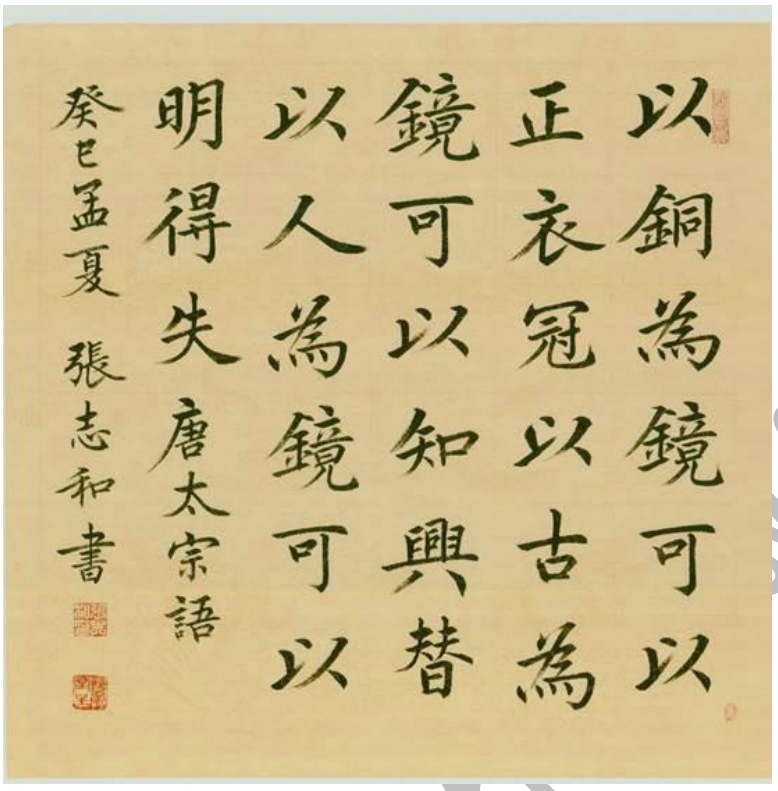

ภาพที่ 26 楷书：http://shufa.fy360.cc/shufa/167.html

ภาพที่ 27 图、赵泉涛楷书：格言一章：http://www.sohu.com/a/111485018_424918

7. อักษรสิงซู หรืออักษรหวัดแกมบรรจง 行书

เป็นรูปแบบตัวอักษรที่อยู่กึ่งกลางระหว่างอักษร 楷书 และ อักษร 草书 ปรากฏในสมัยราชวงศ์เว่ย-จิ้น เป็นต้นมา

行书 เกิดจากการเขียนอักษรตัวบรรจงที่เขียนอย่างหวัดหรืออักษรตัวหวัดที่เขียนอย่างบรรจง อาจกล่าวได้ว่า เป็นตัวอักษรกึ่งตัวหวัดและกึ่งบรรจง อักษร 行书 กำเนิดขึ้นในราวปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออก รวบรวมเอาจุดเด่นของอักษร 楷书 และ 草书 เข้าไว้ด้วยกัน ไม่ประณีตบรรจงเท่า 楷书 และไม่หวัดเท่า 草书

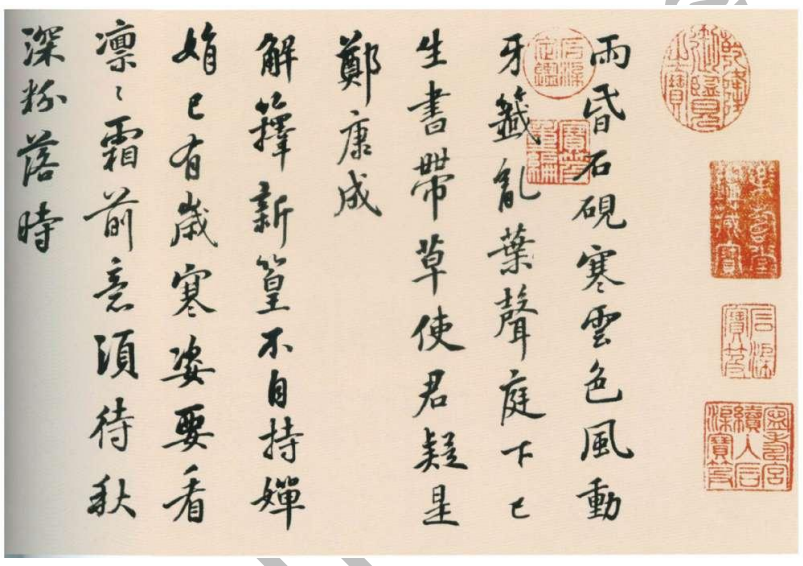

ภาพที่ 28 行书： http://www.cidianwang.com/shufazuopin/qingchao/269303.htm

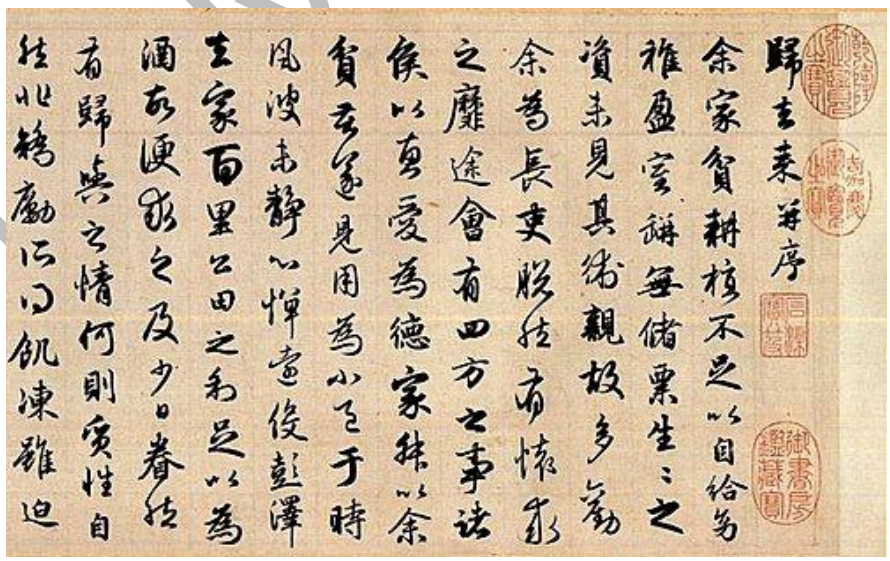

ภาพที่ 29 行书： http://www.cidianwang.com/shufazuopin/qingchao/269303.htm

อักษรโบราณ และ อักษรปัจจุบัน

ตัวอักษรจีนสามารถแบ่งออกเป็นอักษรที่ใช้ในสมัยโบราณกับอักษรที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น อักษร 隶书 ซึ่งเป็นรูปแบบของอักษรโบราณ เป็นต้นแบบของการปฏิรูปลักษณะตัวอักษรจีนครั้งใหญ่ กลายเป็นเส้นแบ่งระหว่างอักษรรุ่นเก่าและใหม่ ยุคสมัยที่ถือเป็นอักษรโบราณ ได้แก่ 甲骨文、金文、小篆 ยุคสมัยที่ถือเป็นอักษรยุคปัจจุบันคือ 隶书 และ 楷书 ส่วนอักษร 草书 และ 行书 นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงพัฒนาการของรูปแบบตัวอักษร ไม่ใช่วิวัฒนาการของตัวอักษรจีนโดยรวม

ภาพที่ 30 甲骨文至草书对比：https://kknews.cc/zh-my/culture/jzv3rgl.html

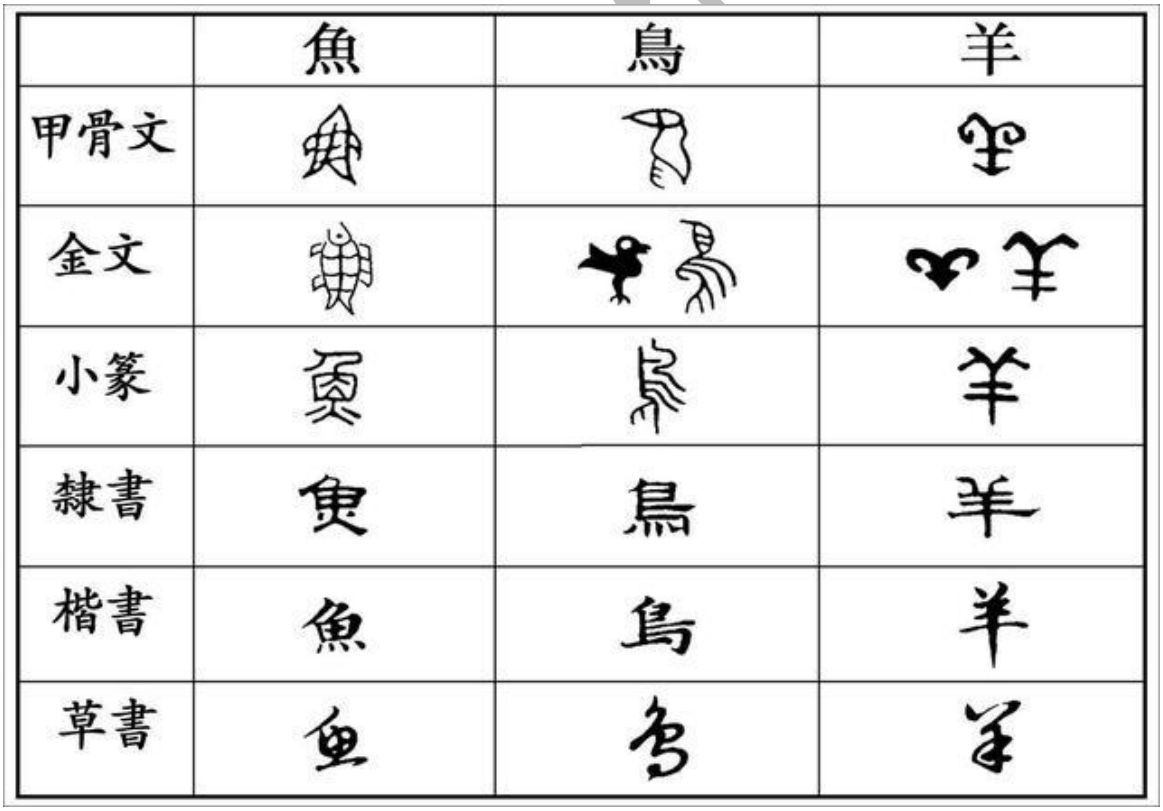

ภาพที่ 31 甲骨文至楷书对比：https://kknews.cc/zh-my/culture/4e8npq3.html

เอกสารอ้างอิง 参考资料

Souwalak Saengchan.(2557). หนังสือเล่มเล็ก ย้อนรอย อักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559” จาก http://annzmachang.blogspot.com

วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบต้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2559. จาก http://www.sts.ac.th/0538/2016/09/22/

เสาวภาคย วรลัคนากุล. (๒๕๔๙). วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. วารสารรามคำแหง. ปที่ 23 ฉบับที่ 3.

郑振峰.(2005).《汉字学》.第 1 版，北京：语文出版社.

เกรียงไกร กองเส็ง

บทที่ 3 การสร้างตัวอักษรจีน
第 3 课 汉字造字法

การสร้างอักษรแบบดั้งเดิมของจีนเรียกว่า “六书”(อักษรหกชนิด หรืออักษรลอกเลียนรูป) คือ “象形”(อักษรเหมือนภาพ) “指事”(อักษรบ่งชี้ความ) “会意”(อักษรรวมความ หรืออักษรผสานความ) “形声”(อักษรแบบบอกความหมายและเสียง หรืออักษรรูปและเสียง) “专注”(อักษรอธิบายเสียง หรืออักษรขยายความ) “假借”(อักษรยืม) ซึ่งความจริงนั้นถือว่ามีเพียงสี่ชนิดแรกเท่านั้นที่เป็นการสร้างอักษรจีนอย่างแท้จริง ส่วนสองชนิดหลังเป็นเพียงการใช้อักตัวษรไม่ใช่เป็นการสร้างตัวอักษร ดังนั้นจึงมีการเรียกวิธีการสร้างอักษรจีนแบบดั้งเดิมอีกว่า “四书” (อักษรสี่ชนิด) แต่ไม่ว่าจะเป็นการสร้างอักษรแบบหกชนิดหรือสี่ชนิด คนรุ่นหลังถือเอาการใช้งานที่แท้จริงในสังคม ทั้งนี้ได้ผ่านการศึกษาวิเคราะห์สรุปเป็นกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้หลายประการ ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้ไม่ได้เพิ่งกำหนดออกมาแล้วนำมาใช้ในการสร้างตัวอักษร แต่มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น และผู้ที่ใช้วิธีการสร้างตัวอักษรดังกล่าวเป็นครั้งแรกคือ “许慎” นักอักษรศาสตร์ในสมัยนั้น

1. อักษรภาพ หรือตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字

เป็นอักษรที่เกิดจากภาพวาดของจริง เกือบทั้งหมดเป็นตัวอักษรตัวเดียว หากแปลความจากตัวอักษร 象(Xiàng)หมายถึง เหมือน ประหนึ่ง 形(Xíng)คือ รูปร่าง เค้าโครง 象形(Xiàngxíng) จึงหมายถึงการประดิษฐ์ตัวอักษรจีนโดยลอกดึงเอาลักษณะเด่นที่เป็นรูปธรรมชัดเจนของสรรพสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตาสัมผัสมองเห็นได้ออกมาเป็นรูปเสมือนจริง ดังนั้น จุดเด่นของตัวอักษรแบบ 象形(Xiàngxíng)นี้ นอกจากรูปลักษณะที่คล้ายภาพวาด มีความเสมือนจริงและเป็นรูปธรรมสูงแล้ว มักจะมีลักษณะเด่นภายนอกทางด้านโครงสร้างรูปร่างบางประการที่สามารถโยงให้ผู้รับสารสามารถมองออกว่าตัวอักษรนั้นสื่อถึงสิ่งใด

ตัวอักษร 象形字(Xiàngxíng zì)นี้เป็นตัวอักษรในยุคแรกเริ่มบุกเบิกการประดิษฐ์ตัวอักษรของจีน เป็นพื้นฐานสำคัญในการต่อยอดการประดิษฐ์ตัวอักษรจีนในลักษณะอื่น ๆ ในยุคต่อมาภายหลัง นับว่า ตัวอักษร 象形字(Xiàngxíng zì)เป็นประตูที่เปิดเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ของจีนอย่างแท้จริงตัวอักษรที่ใช้วิธีประดิษฐ์แบบ 象形(Xiàngxíng)นี้ โดยมากมักมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับร่างกายมนุษย์ สัตว์ และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติหรือหยิบยกจากสิ่งที่สัมผัสมองเห็นได้ง่าย มีความเป็นรูปธรรมสูง ดังตัวอย่างในตาราง เช่น

ตา （目）	หัวใจ （心）	ปาก （口）	ฟัน （牙）	มือ （手）	คิ้ว （眉）	หู （耳）
คน （人）	ผู้หญิง （女）	ทารก （子）	คนแก่ （老）	ขาเกี่ยวกัน （交）	เด็ก （儿）	ร่างกาย （身）

ตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字 ที่เกี่ยวข้องกับ “มนุษย์”

ที่มา : สรุปความและดัดแปลงจาก 王秀荣 (2013 : 70 - 73)

ภาพที่ 32 อักษรลอกเลียนรูป “มนุษย์” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

นก （鸟）	กา （乌）	ม้า （马）	ช้าง （象）	กวาง （鹿）	เต่า （龟）	วัว （牛）
แพะ （羊）	ปลา （鱼）	สุนัข （犬）	มังกร （龙）	งู （蛇）	เสือ （虎）	หนู （鼠）

ตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字 ที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์”

ที่มา : สรุปความและดัดแปลงจาก 王秀荣 (2013 : 63 - 65)

ภาพที่ 33 อักษรลอกเลียนรูป “สัตว์” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

น้ำ （水）	ไฟ （火）	ภูเขา （山）	ต้นไม้ （山）	ผล （果）	ฝน （雨）
เมฆ （云）	ลำธาร （川）	พระอาทิตย์ （日）	พระจันทร์ （月）	รวงข้าว （禾）	บิน （飞）

ตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字 ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งธรรมชาติ”

ที่มา : สรุปความและดัดแปลงจาก 王秀荣 (2013 : 74 - 76)

ภาพที่ 34 อักษรลอกเลียนรูป “สิ่งธรรมชาติ” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ประตู （门）	ทางเดิน （行）	เสื้อ （衣）	ที่นา （田）	บ่อน้ำ （井）	เรือ （舟）
ผลแตง （瓜）	ช้อน （勺）	รถ （车）	ภาชนะ （鼎）	หน้าต่าง （户）	มีด （刀）

ตัวอักษรลอกเลียนรูป 象形字 ที่เกี่ยวข้องกับ “สรรพสิ่งต่าง ๆ”

ที่มา : สรุปความและดัดแปลงจาก 王秀荣 (2013 : 66 - 69)

ภาพที่ 35 อักษรลอกเลียนรูป “สรรพสิ่งต่างๆ” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ทั้งนี้ การสร้าง “รูปเสมือน” ให้ปรากฏชัดในตัวอักษรนั้น สะท้อนระบบความคิดความเข้าใจและมุมมองที่มีต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ ของคนในยุคโบราณกาลได้อย่างเด่นชัด ตัวอักษรตัวเดียวกันแต่มีหลากหลายรูปแบบไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ส่งสารแต่ละคนจะพิจารณาเค้นกลั่น “วัตถุดิบ” นั้นอย่างไร ด้วยเหตุนี้ความเป็นมาตรฐานที่สามารถยึดเป็นรูปแบบเดียวกันได้ของตัวอักษรประเภทนี้จึงน้อย เช่น ตัวอักษร 鹿 (Lù) ที่แปลว่า กวาง จากหลักฐาน ที่ขุดพบ พบว่ามีลักษณะการเขียนหลายรูปแบบ และรูปแบบมุมมองการนำเสนอตัวอักษร 象形字 แต่ละตัวมีจุดเน้นและวิธีการนำเสนอที่

หลากหลายแตกต่าง ทั้งนำเสนอรูปทรงโครงสร้างเต็มตัวทั้งหมด นำเสนอเฉพาะส่วนสำคัญเฉพาะจุด หรือนำเสนอแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าหาจุดเน้นและในขณะเดียวกันก็มีมุมมองหรือทิศทางในการมองที่แตกต่างกันด้วย เช่น มุมหน้าตรง มุมข้าง มุมบน มุมล่าง มุมตัดขวาง เป็นต้น เช่น

นำเสนอแบบเต็มตัว	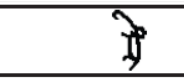	
	ช้าง（象）	ม้า（马）
นำเสนอเฉพาะส่วน		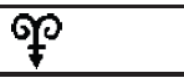
	วัว（牛）	แพะ（羊）
เชื่อมโยงเข้าหาจุดเน้น		
	ผลแตง（瓜）	ผลของต้นไม้（果）
มุมมองด้านหน้า		
	ดวงตา（目）	จมูก（自）
มุมมองด้านข้าง		
	ผู้หญิง（女）	มือขวา（手）
มุมเงย		
	เมฆ（云）	ฝน（雨）
มุมบน		
	ทุ่งนา（田）	เรือ（舟）
มุมตัดขวาง		
	ตั้งครรภ์（孕）	ห่อหุ้ม（包）

ที่มา : สรุปความและดัดแปลงจาก 王秀荣 (2013 : 60 - 61)

ภาพที่ 36 อักษรลอกเลียนรูป (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ถึงแม้ตัวอักษร 象形字 (Xiàngxíng zì) จะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการกำเนิดตัวอักษรจีนที่ทรงพลังเพียงใด แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สมบูรณ์ได้ 《说文解字》 คัมภีร์ตัวอักษรจีนโบราณสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกระบุว่า ตัวอักษรจีนที่สร้างด้วยกลวิธี 象形 (Xiàngxíng) นั้นมีอยู่เพียง 364 ตัว จาก 9,353 ตัวที่นำมาจำแนกประเภท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.89 เท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยเป็นอันดับ 2 ในบรรดาวิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรจีนทั้ง

4 ประเภท สาเหตุอยู่ที่จุดเด่น เหตุเพราะ 象形字 (Xiàngxíng zì) คืออักษรเลียนธรรมชาติ โดดเด่นในการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรม รูปร่าง โครงสร้างที่มองเห็นผ่านสายตา โดยดึงจุดเด่นออกมาประดิษฐ์เป็นตัวอักษรที่เหมือนภาพวาด แต่น่าเสียดายเหลือเกินที่สิ่งที่มนุษย์สามารถมองเห็นผ่านตาหรืออาศัยการสำรวจด้วยประสบการณ์ตรงจนสามารถบรรยายถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นรูปธรรมเช่นนี้นั้นมีจำนวนจำกัด ที่มีอยู่มากนั้นกลับเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องหรือมองเห็นได้ด้วยสายตาโดยตรง สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดนั้นยากที่จะบรรยายถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดเล็ก ๆ และหากแม้จะสามารถรังสรรค์ให้กลายเป็นตัวอักษรภาพหนึ่งตัวได้ ก็คงประกอบด้วยเส้นขีดที่มากและซับซ้อน ไม่สะดวกในการสร้างและใช้งาน

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป สังคมพัฒนาตามความรวดเร็วและความสะดวกในการสื่อสารเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ตัวอักษรแบบ象形字 (Xiàngxíng zì) ที่แต่เดิมประกอบด้วยเส้นขีดที่มากและซับซ้อนเนื่องด้วยเหตุปัจจัยในการสร้างที่ต้องการถ่ายทอด “ความเหมือน” จากต้นแบบให้ “มองออก” ง่ายที่สุด จึงถูกปรับลดตัดทอนจำนวนเส้นวาดที่มากมายและซับซ้อนนั้นให้ลดน้อยเพื่อง่ายและสะดวกต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น ซึ่งจึงนำไปสู่การสูญเสียความเป็น “รูปภาพ” ที่ถ่ายทอดความเสมือนจริงของบรรดาสรรพสิ่งต่าง ๆ อันเป็นลักษณะเด่นของตัวอักษรแบบ象形字 (Xiàng xíng zì) ไป และสุดท้ายความหมายที่ถ่ายทอดและผูกติดกับตัวอักษรที่ลอกเลียนแบบความเสมือนจริงจึงกลายเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ยากจะตีความความหมายจากรูปตัวอักษรได้อีกต่อไป

2. อักษรบ่งชี้ความ 指事字

เป็นอักษรที่ใช้เครื่องหมายเป็นนามธรรมแสดงความหมาย และส่วนมากจะเป็นตัวอักษรตัวเดียว และมีบางส่วนที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างเครื่องหมายที่เป็นนามธรรมกับตัวอักษรภาพ ซึ่งการสร้างตัวอักษรประเภทนี้จะมีไม่มากนัก ส่วนมากใช้ในการแสดงความหมายที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ และถึงแม้ว่าจะมีตัวตนแต่ก็ยากเกินกว่าที่จะสามารถวาดออกมาจากของจริงเพื่อแสดงความหมายได้ เช่น

อักษรภาพตัวปัจจุบัน	คำอธิบายและความหมาย
一 (หนึ่ง)	หนึ่งเส้นหมายถึงหนึ่ง
刃 (คมมีด)	เป็นรูปมีดเล่มหนึ่ง จุดที่อยู่ด้านซ้ายแสดงตำแหน่งของคมมีด หมายถึงคมมีด
上 (บน)	เส้นข้างล่างทำหน้าที่เป็นเส้นกลาง มีเส้นสั้น ๆ เส้นหนึ่งอยู่ข้างบน จึงหมายถึง บน
下 (ล่าง)	เส้นข้างบนทำหน้าที่เป็นเส้นกลาง มีเส้นสั้น ๆ เส้นหนึ่งอยู่ข้างล่าง จึงหมายถึง ล่าง
本 (รากไม้)	เป็นรูปต้นไม้ต้นหนึ่ง เส้นขวางที่อยู่ข้างล่างแสดงความหมายว่าส่วนล่างนี้คือ รากไม้
土 (ดิน)	เป็นรูปหญ้าหรือหน่ออ่อนโผล่ออกจากพื้นดิน หมายถึงดิน
天 (ฟ้า)	เป็นรูปคนยืนโดยมีเส้นหนึ่งอยู่เหนือศีรษะ หมายถึง ฟ้า

ภาพที่ 37 อักษรบ่งชี้ความ : (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ตัวอักษรแบบ 指事字（Zhǐshì zì）นั้น เป็นรูปแบบการประดิษฐ์ตัวอักษรโดยใช้สัญลักษณ์นามธรรมมาระบุ บ่งชี้ แสดงจุดสังเกตเพื่อแสดงความหมายให้แก่ตัวอักษร ทั้งนี้ แม้ลักษณะโดยรวมยังไม่หลุดพ้นจากความเป็นรูปเสมือนจริงไปเสียทั้งหมด แต่ทว่าก็มิใช่การถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปเสียทั้งหมดอีกต่อไปแล้วเช่นกัน รูปแบบการประดิษฐ์ตัวอักษรแบบบ่งชี้ความหรือ 指事（Zhǐshì）นั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ อธิบายให้เห็นภาพโดยง่ายก็คือ ลักษณะแรกเป็นการกำหนดสัญลักษณ์ใหม่เพื่อใช้แทนความหมายนามธรรมที่สมบูรณ์ และอีกลักษณะหนึ่งเป็นการเพิ่มเติมสัญลักษณ์บางอย่างลงบนตัวอักษรเดิมที่มีอยู่เพื่อชี้นำเชื่อมโยงให้มองเห็นความหมายที่ลึกลงไปจากพื้นฐานความหมายเดิม

2.1 การกำหนดสัญลักษณ์ใหม่เพื่อใช้แทนความหมายนามธรรมที่สมบูรณ์

ตัวอักษร 指事字ในอดีต					
ตัวอักษรจีนปัจจุบัน	一	二	三	上	下
ความหมาย	หนึ่ง	สอง	สาม	บน	ล่าง

ภาพที่ 38 อักษรบ่งชี้ความ (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

การใช้เส้นตรงลักษณะต่างๆ ในตารางข้างต้นไม่ได้สื่อถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมอย่างเช่นท่อนไม้ หรือของแข็ง ยาว มีรูปร่างที่สามารถจับต้องได้ แต่แสดงถึงความหมายเชิงนามธรรม คือตัวเลขหรือตำแหน่ง “一、二、三” ที่แสดงจำนวน 1,2,3 ตามลำดับ ส่วนการใช้เส้นตรงแนวนอนที่สั้นกว่าวางอยู่บนเส้นตรงแนวนอนอีกเส้นหนึ่งก้เพื่อระบุถึงตำแหน่ง “บน” ในทางกลับกัน การใช้เส้นตรงแนวนอนที่สั้นกว่าวางอยู่ด้านล่างเส้นตรงแนวนอนอีกเส้นหนึ่ง ระบุถึงตำแหน่ง “ล่าง” ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนสัมผัสจับต้องไม่ได้ เป็นความหมายเชิงนามธรรมนั่นเอง

2.2 การเพิ่มเติมสัญลักษณ์บางอย่างลงบนตัวอักษรเดิมที่มีอยู่เพื่อชี้นำเชื่อมโยงให้มองเห็นความหมายที่ลึกลงไปจากพื้นฐานความหมายเดิม

ลักษณะตัวอักษรบ่งชี้ความหรือ 指事字(Zhǐshì zì)ในรูปแบบที่สองนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวอักษรแบบลอกเลียนรูปหรือ 象形字(Xiàngxíng zì)โดยตรง กล่าวคือ เป็นการปรากฏร่วมของสัญลักษณ์นามธรรมกับตัวอักษรเสมือนจริงที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว ซึ่งการนำสัญลักษณ์นามธรรมเข้าไปวางประกอบในตัวอักษร 象形字(Xiànggxíng zì)ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งก็เพื่อเป็นจุดอ้างอิงเชื่อมโยงและบ่งชี้ความหมายที่ต้องการสื่อนั้นเข้าสู่จุดเน้นในอักษรเสมือน ทั้งนี้ การใช้ “สิ่งใหม่” เติมเข้าไปใน “สิ่งเดิม” แบบที่ตัวอักษร 指事字(Zhǐshì zì)ทำนั้น ก็เพื่อยืมความหมายจากอักษรเสมือนจริงที่มีอยู่และเชื่อมโยงบ่งชี้ความหมายที่ต้องการสื่อจากจุดเฉพาะบางจุดนั้นให้ชัดเจน เพื่อให้เป็นจุดสังเกตและโยงเข้าสู่จุดเน้นให้ชัดเจนขึ้น หรือดึงเอาความหมายนามธรรมที่แฝงอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ที่ผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรต้องการออกมา

เกรียงไกร กองเส็ง

ตัวอักษร 指事字 (Zhǐshìzì)		องค์ประกอบการสร้างคำ			ความหมาย
		ตัวอักษรเดิม 象形字 (Xiàngxíng zì) เดิม	+	สัญลักษณ์ นามธรรม	
 รากไม้ (本)	→	 ต้นไม้	+		บนตัวอักษร “ต้นไม้” เติมสัญลักษณ์เข้าไปตรงส่วนปลายด้านล่าง เพื่อเชื่อมโยงแสดงถึง “รากไม้”
 ยอดไม้ (末)	→	 ต้นไม้	+		บนตัวอักษร “ต้นไม้” เติมสัญลักษณ์เข้าไปตรงส่วนปลายด้านบน เพื่อเชื่อมโยงแสดงถึง “ยอดไม้”
 คมมีด (刃)	→	 มีด	+		บนตัวอักษร “มีด” เติมสัญลักษณ์เข้าไปตรงส่วนด้านขวา เพื่อเชื่อมโยงไปถึง “ด้านคมของมีด”
 รักแร้ (亦)	→	 คน	+		บนตัวอักษร “คน” เติมสัญลักษณ์เข้าไปซ้ายขวาอย่างละจุด เพื่อเน้นบริเวณใต้แขน แสดงความหมายถึง “รักแร้”
 ปากและลิ้นลิ้มรสชาติ (甘)	→	 ปาก	+		บนตัวอักษร “ปาก” เติมสัญลักษณ์เข้าไปบนปากนั้นเพื่อสื่อความหมายถึงรสชาติที่ปากและลิ้นนั้นได้สัมผัส
 จุดชีพจรที่ข้อมือ (寸)	→	 มือ	+		จากตัวอักษร “มือขวา” เดิม เติมจุดเน้นเข้าไปบริเวณใต้มือ สื่อถึงตำแหน่งใต้อุ้งมือนั้น เป็นจุดชีพจรที่สำคัญ

ภาพที่ 39 อักษรบ่งชี้ความ (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ตัวอักษรที่ใช้วิธีประดิษฐ์แบบ 指事(Zhǐ shì)นี้ มีจำนวนน้อยกว่าตัวอักษร 象形 กว่าครึ่ง กล่าวคือ ปรากฏใน《说文解字》เพียง 125 ตัว จาก 9,353 ตัวเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 1.34 เท่านั้น

3. อักษรรวมความหมาย (อักษรผสานความ) 会意字

会(Huì) แปลว่า รวมผสาน 意 (Yì) คือ ความหมาย หากแปลตรงตัว 会意字 (Huìyì zì) คือตัวอักษรแบบผสานความ ซึ่งเกิดจากการนำตัวอักษรที่มีอยู่เดิมตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปมารวมกัน เกิดเป็นตัวอักษรใหม่หนึ่งตัวที่ความหมายประจำตัวอักษรใหม่นั้นมาจากการประสานความหมาย

จากตัวอักษรดั้งเดิมแต่ละตัวที่นำมาประกอบกัน หากเปรียบให้เห็นภาพชัดเจนโดยง่ายก็เปรียบเสมือนการนำเหล็กรูปร่างต่าง ๆ หลอมรวมให้เป็นเนื้อเดียวกันและหล่อขึ้นมาในรูปทรงใหม่ โดยที่ส่วนประกอบหรือเนื้อในนั้นยังคงเป็นเหล็กเดิมอยู่นั่นเอง ดังนั้น ตัวอักษรผสานความ หรือ会意字(Huìyì zì) จึงเป็นการต่อยอดความหมายจากความหมายเดิมไปสู่ความหมายใหม่ แต่ยังคงเค้าความหมายเดิมหรือจุดเด่นเฉพาะ จากพื้นตัวอักษรเดิมอยู่ ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตัวหนังสือเดี่ยว	ตัวเดี่ยว → ตัวผสม	ความหมายใหม่
人(คน)	人 → 众	สามคนรวมกันเป็น "กลุ่ม"
女(ผู้หญิง) 子(เด็ก)	女 + 子 → 好	ผู้หญิงได้ลูก หมายถึง "ดี"
手(มือ) 目(ตา)	手 + 目 → 看	ใช้มือป้องตามอง หมายถึง "ดู"
⺮(ไม้ไผ่) 毛(ขน)	⺮ + 毛 → 笔	ไม้ไผ่กับขนทำเป็น "พู่กัน"
宀(หลังคา) 豕(หมู)	宀+豕 → 家	ใต้อาคารเลี้ยงหมูเป็นที่พักของคนด้วย หมายถึง "บ้าน"
氵(น้ำ) 酉(ไหหลำ)	氵+ 酉 → 酒	ของเหลวในไหคือ "เหล้า"
林(ป่า) 火(ไฟ)	林 + 火→ 焚	ป่าถูกไฟเผา หมายถึง "เผาป่า"

ภาพที่ 40 อักษรรวมความหมาย (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

อักษรจีนโบราณ	รูปวาด		ความหมายดั้งเดิม	อักษรจีนปัจจุบันและความหมาย
	 คน	 ต้นไม้	คนนั่งคลายร้อนใต้ต้นไม้ อาศัยร่มไม้จากกิ่งก้านสาขาเป็นที่พักกาย	休 : พัก, พักผ่อน
	 ต้นไม้	 ต้นไม้	ต้นไม้หลายต้นอยู่ต่อเนื่องติดกัน	林 : ป่า
	 คน	 คันดิน	แขกผู้มาเยือนนั่งตรงข้ามกันบนเนินดิน รับประทานอาหารและสนทนาปราศรัยกัน	坐 : นั่ง

อักษรจีนโบราณ	รูปวาด		ความหมายดั้งเดิม	อักษรจีนปัจจุบันและความหมาย
	 พระอาทิตย์	 พระจันทร์	พระอาทิตย์และพระจันทร์ให้แสงสว่างแก่บริเวณโดยรอบ	明 : สว่าง
	 ยอดอ่อน	 ทุ่งนา	ผลิตผลแห่งท้องทุ่งนาและไร่เกษตรกรรมแตกหน่อและยอดอ่อน	苗 : ยอดอ่อน
	 มือ ยื่นมือ	 ตา	ยกมือขึ้นป้องแสงและเพ่งตามองสำรวจในระยะไกล	看 : มอง อ่าน ดู
	 ที่อยู่อาศัย	 หมู	ครอบครัวอันอบอุ่นและมั่งคั่งจะเลี้ยงหมูไว้ในบ้าน	家 : บ้าน
	 แบ่งออก แยกออก	 มีด	ใช้มีดแบ่งสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นสองส่วนหรือหลายส่วน	分 : แบ่ง

ภาพที่ 41 อักษรรวมความหมาย (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

4. อักษรแบบบอกความหมายและเสียง (อักษรรูปเสียงประสาน) 形声字

เป็นตัวอักษรที่ส่วนหนึ่งบอกความหมาย และอีกส่วนหนึ่งบอกการออกเสียง โดยทั้งหมดเป็นตัวอักษรผสม (หรือส่วนประกอบของตัวอักษร) สองตัวขึ้นไป ประกอบกันเป็นตัวอักษรตัวใหม่ ตัวอักษรประเภทนี้เป็นวิธีการสร้างตัวอักษรที่นิยมใช้มากที่สุดในการสร้างตัวอักษรตัวย่อในปัจจุบัน เนื่องจากส่วนประกอบประกอบของตัวอักษรประเภทนี้สามารถบอกความหมายได้อย่างคร่าว ความหมายของเชิงหมวดคำ รวมถึงการเดาเสียงอ่านของคำๆ นั้นได้ แต่ในด้านการออกเสียงนั้น

อาจจะมีเสียงพยัญชนะหรือเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกันไปบ้าง ไม่อาจบอกเสียงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด แต่ก็ยังคงอยู่ในฐานเสียงเดียวกัน เช่นคำว่า 长 ฉาง เมื่อประกอบอยู่ในคำอื่นอาจออกเสียงเป็น จาง （张）จ้าง（帐 账 胀）เป็นต้น

形 (Xíng) หมายถึง รูปร่าง ลักษณะ 声 (Shēng) หมายถึง เสียง ตัวอักษรที่ประดิษฐ์ด้วยกลวิธี 形声(Xíng shēng)หรือตัวอักษร 形声字 (Xíng shēng zì)นี้เกิดจากการประสานส่วนประกอบสองส่วนเข้าด้วยกัน ส่วนหนึ่งบ่งชี้ความหมาย อีกส่วนหนึ่งระบุเสียง ส่วนประกอบทั้งสองส่วนนี้รวมเรียกว่า 偏旁(Piān páng)หรือส่วนประกอบด้านข้าง โดยส่วนประกอบด้านข้างที่กำหนดเสียงอ่านเรียกว่า 声旁 (Shēng páng) ส่วนที่กำหนดความหมายเรียกว่า 形旁(Xíng páng)ดังนั้น กลวิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรที่นำ 形旁(Xíng páng)และ 声旁(Shēng páng) มาประกอบเข้าด้วยกันลักษณะนี้จึงเรียกว่า 形声(Xíng shēng)และตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยกลวิธีนี้ก็คือ 形声字 (Xíng shēng zì)หรือตัวอักษรรูปเสียงประสานนั่นเอง กลวิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรในลักษณะนี้ เป็นการสร้างตัวอักษรใหม่โดยการนำตัวอักษรที่มีใช้อยู่เดิมแล้ว เติมเครื่องหมายสัญลักษณ์หรือตัวอักษรเพิ่มเข้าไปอีกส่วน ส่วนที่เป็นตัวอักษรพื้นฐานเดิมจะเป็นส่วนบอกเสียง ส่วนที่เติมเข้าไปใหม่จะระบุความหมาย เสียงของตัวอักษรใหม่เกิดจากการยืมเสียงของตัวอักษรเดิมความหมายของตัวอักษรใหม่เกิดจากการยืมความหมายหรือจุดเด่นของส่วนที่เติมใหม่เข้าไปเพื่อกำหนดความหมายของตัวอักษรใหม่ที่เกิดขึ้น เกิดเป็นตัวอักษรใหม่หนึ่งตัวที่มีเค้าโครงเสียงและความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงส่วนที่ประกอบกันขึ้น มีจุดเด่นที่พอจะอนุมานได้จากส่วนที่ประกอบเข้าด้วยกัน แต่การสื่อความหมายและเสียงที่ว่านี้อาจไม่ตรงตามเสียงและรูปของส่วนประกอบเดิมทั้งสองเสียทีเดียว หากแต่สามารถเชื่อมโยงอนุมานหรือตีความได้ เช่นเดียวกับส่วนประกอบที่สื่อเสียงก็จะมีส่วนที่คล้ายคลึงกับเสียงดั้งเดิมของตัวอักษรที่นำมาประกอบอาจคล้ายคลึงในหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ส่วนใดส่วนหนึ่ง หรืออาจคล้ายคลึงในหลายส่วนก็ได้

ดังนั้นตัวอักษรที่ใช้วิธีประดิษฐ์แบบ 形声字 (Xíng shēng zì)การคาดเดาเสียงอ่านและความหมายของตัวอักษรก็เป็นไปได้โดยง่าย การจัดระบบการจดจำก็ง่ายดายและเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น เช่น ตัวอักษร 彩、菜、踩 มีส่วนประกอบบอกเสียงหรือ 声旁 (Shēng páng) 采 “Cǎi” เป็นพื้นเสียง เมื่อประกอบกับ 形旁 (Xíng páng)หรือส่วนประกอบบ่งความแล้วทำให้มีเสียงอ่านที่ใกล้เคียงตัวอักษรพื้นเสียงเดิม โดยตัวอักษรทั้งสามตัวข้างต้นมีเสียงอ่านตามลำดับดังต่อไปนี้ Cǎi,Cài,Cǎi” เช่นเดียวกับตัวอักษร “巴”(Bā)เมื่อประกอบเข้ากับส่วนประกอบข้างอีกส่วนเพื่อทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบบอกเสียง จะทำให้ตัวอักษรใหม่ที่ได้มีเสียงอ่านที่คล้ายคลึงกับเสียงอักษรเดิม เช่น

“把”(Bǎ)、“爸”(Bà)、“芭”(Bā)、“吧”(Ba)、“笆”(Bā) ในขณะที่ส่วนประกอบบอกความหมายหรือ 形旁 (Xíng páng) นั้น เมื่อประกอบเข้ากับส่วนประกอบบอกเสียงอีกส่วนหนึ่ง จะได้ตัวอักษรใหม่ที่มีความหมายสอดคล้องใกล้เคียงกับความหมายประจำตัวของ 形旁 (Xíng páng) นั้น ๆ เช่น “疒”มาจากตัวอักษร “病” ซึ่งมีความหมายว่า “เจ็บป่วย” เมื่อ 形旁 (Xíng páng) “疒” ปรากฏร่วมกับ 声旁 (Shēng páng) บอกเสียง ความหมายของตัวอักษรใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับความหมายของ 形旁(Xíng páng) นั้น ๆ ตามไปด้วย เช่น 疼 เจ็บ、痛 ปวด、病 ไม่สบาย、疗 รักษา เป็นต้น ดังตัวอย่างในตารางข้างล่างนี้

ตัวอักษร	ส่วนบอกเสียง		ส่วนบอกความหมาย		ตัวอักษรใหม่	
	รูป	เสียงอ่าน	รูป	ความหมาย	เสียงอ่าน	ความหมาย
抱	包	Bāo	扌	เกี่ยวกับมือ	Bào	กอด
跑			足	เกี่ยวกับเท้า	Pǎo	วิ่ง
踢	易	Yì			Tī	เตะ
踩	采	Cǎi			Cǎi	เหยียบ
蹲	尊	Zūn			Dūn	นั่งยอง ๆ

ภาพที่ 42 อักษรบอกความหมายและเสียง (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

ตัวอักษร	ส่วนบอกเสียง		ส่วนบอกความหมาย		ตัวอักษรใหม่	
	รูป	เสียงอ่าน	รูป	ความหมาย	เสียงอ่าน	ความหมาย
河	可	Kě	氵	เกี่ยวกับน้ำ	Hé	แม่น้ำ
江	工	Gōng			Jiāng	แม่น้ำ
油	由	Yóu			Yóu	น้ำมัน
吗	马	Mǎ	口	เกี่ยวกับปาก	Ma	คำช่วย(ไหม)
骂					Mà	ด่า
妈			女	เกี่ยวกับผู้หญิง	Mā	แม่
妹	未	Wèi			Mèi	น้องสาว
姐	且	Qiě			Jiě	พี่สาว
奶	乃	Nǎi			Nǎi	ย่า
草	早	Zǎo	艹	เกี่ยวกับพืชผัก	Cǎo	หญ้า
花	化	Huà			Huā	ดอกไม้
菜	采	Cǎi			Cài	ผัก
芋	于	Yú			Yù	เผือก

ภาพที่ 43 อักษรบอกความหมายและเสียง (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)

5. อักษรอธิบายเสียง หรืออักษรขยายความ 转注字

คือตัวอักษรที่มีความหมายเหมือนกัน มีส่วนประกอบใกล้เคียงกัน ต่างอธิบายความแก่กันและกัน (สร้างมาจากหมวดเดียวกัน ความหมายเดียวดัน) เป็นการขยายความ แต่เมื่อถ่ายทอดออกมาแล้ว อักษรใหม่และอักษรดั้งเดิมส่วนประกอบสำคัญเดียวกัน (มีส่วนประกอบบอกรูปหรือความหมายเดียวกัน) มีความหมายเดียวกัน เป็นเพียงอักษรต่างเสียงกับอักษรเดิมเท่านั้น

ฉะนั้น อักษรอธิบายเสียงหรือขยายความนี้ จึงเป็น “วิธีการใช้ตัวอักษร” เท่านั้น ไม่ใช่ “วิธีการสร้างตัวอักษร”

เสียงของตัวอักษรขยายความกับอักษรเดิมมีความหมายใกล้เคียงกัน รูปแบบคล้ายกัน ความหมายใกล้เคียงกัน เสียงใกล้เคียงกัน ** ซึ่งเป็นเงื่อนไขของ 转注字 ** เช่น

考 kǎo กับ 老 lǎo

考 kǎo หมายถึง แก่ ชรา

มีรูปร่างคล้ายคนชราหลังค่อม ถือไม้เท้า ต่อมาเสียงอ่านมีการเปลี่ยนแปลง และเพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงได้เติมสัญลักษณ์บอกเสียง 丂 kào เป็น 考 kǎo ซึ่งในที่นี้หมายถึง บิดา ผู้ล่วงลับไปแล้ว

考 และ 老 อยู่ในหมวด 老 เหมือนกัน ความหมายเหมือนกัน สามารถนำมาใช้อธิบายซึ่งกันและกันได้ โดยมี 老 ก่อน ต่อมาจึงมี 考

ซึ่งตัวอักษร 考 เป็นอักษรขยายความของ 老 นั่นก็คือ แตกสาขาออกมาจาก 老 นั่นเอง

豕 shǐ กับ 者 zhě

豕 shǐ หมายถึง หมู

เป็นอักษรภาพของหมู เนื่องด้วยสำเนียงของแต่ลพท้องที่ที่ต่างกัน บางแห่งออกเสียง 者 zhě จึงเติมสัญลักษณ์บอกเสียง 者 เขียนเป็น 豬 zhū แปลว่า หมู ปัจจุบันเขียนเป็น 猪

และสมัยโบราณบางแห่งอ่านว่า 希 xī จึงเติมสัญลักษณ์บอกเสียง 希 ลงไป เขียนเป็น 豨 โดยมี 豕 ก่อน จึงมี“猪，豬”“猪，豨”ซึ่งเป็นอักษรขยายความของ 豕

6. อักษรยืม 假借字

คือ “เสียงเดียวกันแทนที่กัน” หมายถึง มีศัพท์คำหนึ่งใช้ในภาษาพูดแต่ไม่มีตัวอักษรใช้ในภาษาเขียน และไม่สร้างตัวอักษรใหม่ขึ้นสำหรับศัพท์คำนี้ แต่เป็นการยืมตัวอักษรที่มีอยู่เดิมซึ่งมีเสียงเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาใช้แทน จึงเรียกวิธีนี้ว่า 假借 โดยมีวิธีการยืมดังนี้

1. อักษรตัวหนึ่งถูกยืม ยืมแล้วไม่คืน ความหมายเดิมเปลี่ยนสร้างอักษรใหม่ เช่น

ตัวอักษร 孰 shú ความหมายเดิมหมายถึง สุก (อาหาร)

ภายหลังถูกยืมมาใช้เป็นสรรพนาม แปลว่า ใคร อะไร และเพื่อให้แตกต่างจากอักษรเดิมกับอักษรที่ถูกยืมมา อักษรเดิมจึงเพิ่มอักษรข้าง 火 เป็น 熟 (วางไว้ข้างล่าง) ออกเสียงเป็น shú เหมือนเดิม และแปลว่า สุก เหมือนเดิม

หรือตัวอักษร 其 qí เป็นอักษรภาพของ ปุ้งกี๋ ภายหลังถูกยืมไปเป็นสรรพนาม อักษรเดิมจึงเพิ่มอักษรข้าง 竹 เข้าไปเป็น 箕 ออกเสียงว่า jī แปลว่า ปุ้งกี๋ เหมือนเดิม

2. อักษรตัวหนึ่งถูกยืม ยืมแล้วก็คืน อักษรเดิมถูกสร้างอักษรใหม่ เช่น

ตัวอักษร 说 (อักษรเดิม แปลว่า พูด) ถูกยืมมาใช้เป็น 说 (อักษรยืม) ในความหมายว่า เบิกบานใจ ภายหลังแก้ไข 言 เป็น 忄 (shù xīn páng) เพื่อเปลี่ยนอักษรยืมสร้างเป็นอักษรใหม่คือ 悦 yuè แปลว่า สุขใจ, สบายใจ

เกรียงไกร กองเส็ง

หรือตัวอักษร 解 jiě (อักษรเดิม แปลว่า แยกออก) ของคำว่า 解剖 jiě pōu ถูกยืมมาใช้เป็น 解 (อักษรยืม) หมายถึง สัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ต่อมาเติม 虫 เพื่อเปลี่ยนอักษรยืมให้เป็นอักษรใหม่ เป็น 蟹 xiè (แปลว่า ปู)

3. อักษรตัวหนึ่งถูกยืม เพิ่มหน้าที่เป็น 2 เท่า อักษรเดิมและอักษรยืมไปใช้พร้อมกัน เช่น

ตัวอักษร 征 zhēng ความหมายเดิมหมายถึง การยกทัพไปปราบปราม ภายหลังถูกยืมมาใช้ในความหมายว่า จัดเก็บภาษี ทั้งความหมายเดิมและความหมายที่ถูกยืมล้วนไม่ได้สร้างรูปคำศัพท์ใหม่

หรือตัวอักษร 会 huì แปลว่า ชุมนุม จากคำว่า 会合 huì hé ภายหลังถูกยืมมาใช้เป็น 会 ในคำว่า 会计 kuài jì แปลว่า การบัญชี ก็ไม่ได้สร้างรูปศัพท์ใหม่เช่นกัน ทั้งความหมายเดิมและความหมายใหม่ล้วนมีการใช้มาจนถึงปัจจุบัน

4. อักษรตัวหนึ่งถูกยืม ความหมายเดิมค่อยๆสูญสลายไป เหลือเพียงความหมายยืม เช่น

ตัวอักษร 难 nán มาจาก 隹 zhuī เดิมเป็นชื่อนกชนิดหนึ่ง ถูกยืมมาใช้เป็น 难 nán แปลว่า ยาก ความหมายเดิมได้สูญสิ้นไปแล้ว เหลือแต่ความหมายใหม่ที่ถูกยืมมา

หรือตัวอักษร 骗 piàn มาจาก 马 mǎ ความหมายเดิมคือ “跃而上马” yuè ěr shàng mǎ (กระโดดขึ้นหลังม้า) ถูกยืมมาใช้เป็น 骗 piàn ในความหมายว่า 欺骗 qī piàn หมายถึง หลอกลวง ความหมายเดิมสูญสิ้นไปแล้ว เหลือเพียงความหมายใหม่ของคำยืม

เกรียงไกร กองเส็ง

เอกสารอ้างอิง 参考资料

นริศ วศินานนท. (๒๕๕๓). ยอนรอยอักษรจีน. กรุงเทพ : ทฤษฎี.

อภิญญา ศิริวรรณ. (2016).อักษรจีน : กระบวนการสื่อสารและผสานความหมายผ่านอักษรเลียนธรรมชาติ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 2.

郑振峰. (2005). 《汉字学》. 第 1 版，北京：语文出版社.

เกรียงไกร กองเส็ง

บทที่ 4 หลักการเขียนตัวอักษรจีน

第 4 课　汉子写法笔顺规则

การเขียนตัวอักษรจีนมีหลักเกณฑ์และลำดับขีดที่มีกฎระเบียบเป็นมาตรฐาน อักษรจีนแต่ละตัวจะประกอบจากเส้นขีดเร่มตั้งแต่ขีดเดียว ไปจนการประสมกันเข้าจากหลายขีด ซึ่งแต่ละขีดจะมีชื่อและวิธีเขียนเป็นของตัวเอง

ตารางชื่อเส้นขีดตัวอักษรจีน

汉字笔画名称表

	笔画	名称	例字		笔画	名称	例字		笔画	名称	例字
1	一	横	大	11	𠃌	横钩	你	22	亅	弯钩	了
2	丨	竖	十	12	𠃍	竖弯钩	元	23	乙	横折弯钩	九
3	丿	撇	八	13	𠂆	撇折	去	24	𠃌	竖弯	四
4	丶	点	主	14	𠂇	竖提	良	25	𠄌	横折弯	没
5	𠂉	横折	口	15	𠃊	竖折	山	26	𠃎	横折折折钩	仍
6	𠂊	捺	人	16	𠂈	撇点	女	27	𠃏	横斜钩	凰
7	𠂋	提	地	17	𠃐	竖折折钩	弟	28	𠃑	横折折撇	及
8	𠃋	横折钩	月	18	𠃒	斜钩	我	29	𠃓	竖折撇	专
9	𠃌	竖钩	小	19	𠃔	横撇弯钩	那	30	𠃕	竖折折	鼎
10	𠃖	横撇	水	20	𠃗	横折提	课	31	𠃘	横折折	凹
				21	𠃙	卧钩	心	32	𠃚	横折折折	凸

ภาพที่ 44 ตารางชื่อเส้นขีด http://www.mianfeiwendang.com/doc/04ae2b61fab5df8a2db4b753

จากตารางชื่อเส้นขีด แปลความหมายชื่อขีดได้ดังนี้

1) เส้นขวาง
2) เส้นตั้ง
3) เส้นลากซ้าย
4) จุด
5) เส้นขวางหักมุม
6) เส้นลากขวา
7) เส้นยกขึ้น
8) เส้นขวางหักมุมตะขอ
9) เส้นตั้งตะขอ
10) เส้นขวางลากซ้าย

11) เส้นขวางตะขอ
12) เส้นตั้งโค้งตะขอ
13) เส้นลากซ้ายหักมุม
14) เส้นตั้งยกขึ้น
15) เส้นตั้งหักมุม
16) เส้นลากซ้ายและจุด
17) เส้นตั้งหักมุมหักมุมตะขอ
18) เส้นเอียงตะขอ
19) เส้นขวางหักมุมโค้งตะขอ
20) เส้นขวางหักมุมยกขึ้น
21) เส้นนอนตะขอ
22) เส้นโค้งตะขอ
23) เส้นขวางหักมุมโค้งตะขอ
24) เส้นตั้งโค้ง
25) เส้นขวางหักมุมโค้ง
26) เส้นขวางหักมุมหักมุมหักมุมตะขอ
27) เส้นขวางเอียงตะขอ
28) เส้นขวางหักมุมหักมุมลากซ้าย
29) เส้นตั้งหักมุมลากซ้าย
30) เส้นตั้งหักมุมหักมุม
31) เส้นขวางหักมุมหักมุม
32) เส้นขวางหักมุมหักมุมหักมุม

ทั้งนี้ จากขีดตัวอักษรข้างต้น ยังมีหลักการเขียนดังต่อไปนี้

1. 一般规则 หลักเกณฑ์ทั่วไป

1) 先撇后捺: เขียนเส้นลากซ้ายก่อนลากขวา เช่น

人	rén	คน
八	bā	แปด
入	rù	เข้าสู่

2) 先横后竖: เขียนเส้นขวางก่อนเส้นตั้ง

十	shí	สิบ
王	wáng	กษัตริย์ พระราชา
下	xià	ใต้ ล่าง ลง

3) 从上到下: เขียนจากข้างบนลงล่าง

三	sān	สาม
音	yīn	เสียง
喜	xǐ	ยินดี ดีใจ

4) 从左到右: เขียนจากซ้ายไปขวา

理	lǐ	เหตุผล หลักการ
利	lì	กำไร ประโยชน แหลม คม

เกรียงไกร กองเส็ง

明　míng　แสงสว่าง สดใส

5) 先外后里：เขียนข้างนอกก่อนข้างใน

问　wèn　ถาม

内　nèi　ใน ภายใน

风　fēng　ลม

6) 先外后里在封口：เขียนข้างนอกก่อนข้างในแล้วปิดกรอบ

国　guó　ประเทศ แคว้น รัฐ

圆　yuán　กลม

园　yuán　สวน

7) 先中间后两边：เขียนตรงกลางก่อนทั้งสองข้าง

小　xiǎo　เล็ก

水　shuǐ　น้ำ

山　shān　ภูเขา

2. 补充规则 หลักเกณฑ์เพิ่มเติม

1) 点在上部或左上，先写点：

จุดอยู่ด้านบนหรือทางซ้ายด้านบน ให้เขียนจุดก่อน เช่น

衣　yī　เสื้อ เสื้อผ้า

立　lì　ตั้ง แนวตั้ง ตระหง่าน

为　wéi/wèi　เพื่อ สำหรับ

2)点在右上或在字里，后写点：

จุดอยู่ทางขวาด้านบนหรืออยู่ด้านในตัวอักษร ให้เขียนจุดทีหลัง เช่น

发　fā / fà　ส่ง มอบ เส้นผม

瓦　wā　กระเบื้องหลังคา วัตต์

我　wǒ　ฉัน

เกรียงไกร กองเส็ง

3) 上右和上左包围结构的字，先外后里：

ตัวอักษรที่ที่มีโครงสร้างครอบด้านบนขวาหรือบนซ้าย ให้เขียนด้านนอกก่อนด้านใน เช่น

厅	tīng	ห้องโถง
座	zuò	ที่นั่ง ลักษณนาม
屋	wū	บ้าน

4) 左下包围结构的字，先里后外：

ตัวอักษรที่มีโครงสร้างครอบด้านล่างซ้าย ให้เขียนด้านในก่อนด้านนอก เช่น

远	yuǎn	ไกล
建	jiàn	สร้าง
延	yán	ยืดออด ขยายออก

5) 左下右包围结构的字，先里后外：

ตัวอักษรที่มีโครงสร้างครอบด้านล่างทั้งซ้ายขวา ให้ด้านในก่อนด้านนอก เช่น

凶	xiōng	ดุร้าย
画	huà	ภาพ วาดภาพ

6) 左上右包围结构的字，先外后里：

ตัวอักษรที่มีโครงสร้างครอบด้านบนทั้งซ้ายและขวา ให้เขียนด้านนอกก่อนด้านใน เช่น

同	tóng	ร่วม กับ เหมือน
用	yòng	ใช้
凤	fèng	หงส์

7) 上左下包围结构的字，先上后里再左下：

ตัวอักษรที่มีโครงสร้างครอบทั้งด้านบน ด้านซ้าย และด้านล่าง ให้เขียนด้านบนก่อน หลังจากนั้นเขียนด้านใน และตามด้วยด้านล่าง

医	yī	แพทย์ การรักษา
巨	jù	ใหญ่
区	qū	โซน

เกรียงไกร กองเส็ง

注释 ข้อสังเกต

① 中间突出的字，如:ตัวอักษรที่มีลักษณะตรงกลางโดดเด่น เช่น

山	shān	ภูเขา
办	bàn	ทำ ดำเนินการ
水	shuǐ	น้ำ

② 上右点的字，如:ตัวอักษรที่มีจุดด้านบนขวา เช่น

戈	gē	ชื่ออาวุธโบราณชนิดหนึ่ง
龙	lóng	มังกร
成	chéng	เป็น กลายเป็น สำเร็จ

③ 上包下的字，如:ตัวอักษรที่มีลักษณะด้านบนครอบด้านล่าง เช่น

网	wǎng	เครือข่าย
周	zhōu	สัปดาห์
用	yòng	ใช้

④ 下包上的字，如:ตัวอักษรที่มีลักษณะด้านล่างครอบด้านบน เช่น

凶	xiōng	ดุร้าย
画	huà	ภาพ วาดภาพ
函	hán	จดหมาย สาส์น ตลับ กล่องซอง

⑤“三框”也叫“匠字框”，如:ตัวอักษร “สามกรอบ”

区	qū	โซน
匹	pī	ลักษณนามของม้า รุ่น ล็อต
医	yī	แพทย์ การรักษา

⑥ “大口”即大口框，如:ตัวอักษรรูปตัวโข่ว (รูปปาก) “口”

四	sì	สี่
回	huí	กลับ ครั้ง
国	guó	ประเทศ แคว้น รัฐ

เกรียงไกร กองเส็ง

เอกสารอ้างอิง 参考资料

วรรณิดา ถึงแสง.(2546). "ระบบเสียงในภาษาจีน". ภาษาจีนเบื้องต้น1.8-15. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

杨寄州. (2006). 《汉语教程》第一册，北京:北京语言大学出版社.

杨雪梅, 胡疲. (1999). 《汉语听力教程》第一册，北京：北京语言大学出版社.

ปูพื้นฐานภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560 จาก http://www.taiwanandi.com/category/start-chinese/

ระบบเสียงพินอินในภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1กันยายน 2560 จาก https://www.slideshare.net/pan0669/pinyin-48505878

ระบบเสียงภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560 จาก https://sites.google.com/site/rabbseiyngphasacin/

เกรียงไกร กองเส็ง

บทที่ 5 ส่วนประกอบของอักษรจีน

第 5 课 汉字偏旁

อักษรจีนเกือบทั้งหมดในปัจจุบันล้วนประกอบขึ้นจากส่วนประกอบของตัวอักษรจีน (偏旁)หรืออักษรหมวดคำหรือ อักษรข้าง ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากอักษรรูปภาพ เป็นอักษรที่วาดขึ้นจากวัตถุต่างๆ และใช้สัญลักษณ์ของอักษรแต่ละตัวผ่านการเชื่อมด้วยศิลปะและกลวิธีต่างๆ จนประกอบกันขึ้นเป็นอักษรตัวใหม่ หรือที่เรียกว่าอักษรประสม เป็นอักษรที่มีความหมายมากขึ้น สลับซับซ้อนขึ้น จนกลายเป็น “อักษรแสดงความหมาย” และ “อักษรแสดงความหมายและเสียง” โดยตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ก็มีการศึกษาถึงส่วนประกอบข้างอักษรจีน ที่ยึดเอาส่วนประกอบข้างบอกรูป (ความหมาย) ของอักษรประสมประเภทแสดงความหมาย และอักษรแสดงความหมายและเสียง

การเข้าใจส่วนประกอบของตัวอักษรจีนถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในการศึกษาภาษาจีน เพราะส่วนประกอบเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงความเข้าใจของเราเกี่ยวกับความหมายของอักษรนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น แม้อาจจะไม่ทั้งหมด แต่ก็ถือว่ามีใช้ค่อนข้างมากในปัจจุบัน โดยส่วนประกอบสำคัญ (อักษรหมวดคำหรืออักษรข้าง) ครอบคลุมเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1. ประกอบขึ้นจากคนและอวัยวะต่างๆของคน โดยแบ่งตามลักษณะพิเศษของคน เช่น คนแก่ เด็ก ผู้ใหญ่ ผู้หญิง คนป่วย เป็นต้น แบ่งตามอวัยวะ เช่น ศีรษะ แขน ขา มือ เท้า หู ตา จมูก ปาก หัวใจ เป็นต้น

2. ประกอบขึ้นจากรูปลักษณ์ของสัตว์ เสือ กวาง ม้า หมู วัว แพะ สุนัข นก ปลา แมลง รวมทั้งอวัยวะของสัตว์ เช่น ขน เขา เป็นต้น

3. ประกอบขึ้นจากรูปลักษณ์ของพืช เช่น ต้นไม้ หญ้า ต้นข้าว ต้นไผ่ รวมถึงผลผลิตจากพืช เช่น ข้าว อาหาร เป็นต้น

4. ประกอบขึ้นจากเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและอาวุธ ซึ่งครอบคลุมทั้งที่พักอาศัย เช่น ประตู หน้าต่าง เสื้อผ้า จาน เรือ รถ บ้าน มีด ขวาน เป็นต้น

5. ประกอบขึ้นจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ภูเขา ทุ่งนา หิน แม่น้ำ ไฟ ฝน เป็นต้น

นอกจากข้างต้นแล้ว ยังมีส่วนประกอบของตัวอักษรที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณอยู่อีกจำนวนหนึ่ง เช่น หมอผี การเสี่ยงทาย ผี เทพเทวดา เป็นต้น ซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญในอักษรจีนเช่นกัน แต่มีจำนวนไม่มากนัก

เกรียงไกร กองเส็ง

ส่วนประกอบต่างๆ ดังกล่าวของอักษรจีนผ่านการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ทำให้อักษรจีนซับซ้อนมากขึ้น หลากหลายขึ้น จนกลายมาเป็นอักษรที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ต่อไปนี้เป็นส่วนประกอบของตัวอักษรหรืออักษรข้างที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยยึดจากพจนานุกรมภาษาจีน《现代汉语》ดังนี้

ส่วนประกอบสำคัญ (อักษรหมวดคำ หรืออักษรข้าง) ที่ใช้บ่อยในอักษรจีน 1

ลำดับ 序	อักษรข้าง 偏旁部首	ชื่ออักษรข้าง 名称
27	干	干字旁 gān zì páng
28	工	工字旁、工字头、工字底 gōng zì páng / gōng zì tóu /gōng zì dǐ
29	土	提土旁、土字头、土字底 tí tǔ páng / tǔ zì tóu /tǔ zì dǐ
[29]	士	士字头 shì zì tóu
[80]	扌	提手旁 tí shǒu páng
30	艹（艸）	草字头 cǎo zì tóu
31	寸	寸字边、寸字底 cùn zì páng / cùn zì dǐ
32	廾	弃字底、弄字底 qì zì dǐ / gǒng zì dǐ
33	大	大字旁、大字头、大字底 dà zì páng / dà zì tóu / dà zì dǐ
[34]	兀	兀字底 wù zì dǐ
34	尢	尤字旁 yóu zì páng
35	弋	弋字旁、弋字边 yì zì páng / yì zì biān
36	小	小字头、小字底

		xiǎo zì tóu / xiǎo zì dǐ
[36]	小	小字头 xiǎo zì tóu
37	口	口字旁、口字头、口字底 kǒu zì páng / kǒu zì tóu / kǒu zì dǐ
38	口	方框、围字框 fāng kuāng / wéi zì kuāng
39	山	山字旁、山字头、山字底 shān zì páng / shān zì tóu / shān zì dǐ
40	巾	巾字旁、巾字底 jīn zì páng / jīn zì dǐ
41	亻	双人旁、双立人 shuāng rén páng / shuāng lì rén
42	彡	三撇 sān piě
[66]	犭	反犬旁 fǎn quǎn páng
43	夕	夕字旁、夕字头、夕字底 xī zì páng / xī zì tóu / xī zì dǐ
44	夂	撇又头、折文旁 piě yòu tóu / zhé wén páng
[185]	饣	食字旁 shí zì páng
45	爿（丬）	将字旁 pán zì páng
46	广	广字旁、广字头 guǎng zì páng / guǎng zì tóu
47	门	门字框 mén zì kuāng
[77]	氵	三点水 sān diǎn shuǐ
[98]	忄	竖心旁 shù xiīn páng
48	宀	宝盖头 bǎo gài tóu
49	辶	走之底

		zǒu zhī dǐ
50	彐	横三 héng sān
51	尸	尸字头 shī zì tóu
52	己	己字旁、己字头、己字底 jǐ zì páng / jǐ zì tóu / jǐ zì dǐ
[52]	已	已字旁 yǐ zì páng
[52]	巳	巳字头、巳字底 sì zì tóu / sì zì dǐ
53	弓	弓字旁、弓字底 gǔng zì páng / gōng zì dǐ
54	子（孑）	子字旁、子字头、子字底 zǐ zì páng / zǐ zì tóu / zǐ zì dǐ
55	屮 （中）	半叶草、出字头 bàn yè cǎo / chū zì tóu
56	女	女字旁、女字底 nǚ zì páng / nǚ zì dǐ
57	飞	飞字头 fēi zì tóu
58	马	马字旁、马字底 mǎ zì páng / mǎ zì dǐ
[50]	互	互字头 hù zì tóu
[148]	纟	绞丝旁 jiǎo sī páng
59	幺	幼字旁 yòu zì páng
60	巛	三拐儿 sān guǎir
61	王（玊）	王字旁、王字头、王字底 wáng zì páng/wáng zì tóu / wáng zì dǐ
62	无	无字旁 wú zì páng
63	韦	伟字旁

เกรียงไกร กองเส็ง

		wěi zì páng
[123]	耂	老字头 lǎo zì tóu
64	木	木字旁 mù zì páng
65	支	支字旁 zhī zì páng
66	犬	犬字旁、犬字底 quān zì páng / qiān zì dǐ
67	歹	歹字旁 dǎi zì páng
68	车	车字旁、车字头、车字底 chē zì páng / chē zì tóu / chē zì dǐ
69	牙	牙字旁 yá zì páng
70	戈	戈字头、戈字旁 gē zi tou / gē zì páng
71	比	比字头、比字旁 bǐ zì tóu / bǐ zì páng
72	瓦	瓦字旁、瓦字底 wā zì páng / wā zì dǐ
73	止	止字旁、止字头、止字底 zhǐ zì páng / zhǐ zì tgu / zhǐ zì dǐ
74	攴	敲字旁 qiāo zì páng
[79]	忄	竖心底 shù xīn dǐ
75	日(曰)	日字旁、日字头、日字底 rì zì páng / rì zì tóu / rì zì dǐ
76	贝	贝字旁、贝字底 bèi zì páng / bèi zì dǐ
77	水	水字底 shuǐ zì dǐ
78	见	见字旁、见字底 jiàn zì pang / jiàn zì dǐ

เกรียงไกร กองเส็ง

79	牛（牜）	牛字旁 niú zì páng
80	手	手字底 shǒu zì dǐ
81	气	气字头、气字旁 qì zì tou / qì zì páng
82	毛	毛字旁、毛字底 máo zì páng / máo zì dǐ
83	长	肠子胖 cháng zì páng
84	片	片字旁 piàn zì páng
85	斤	斤字旁 jīn zì páng
86	爪	爪字旁 zhuā zì páng
87	父	父字头 fù zì tóu
[86]	爫	爪字头 zhuā zì tóu
88	月	月字旁、月字底 yuè zì páng / yuè zì dǐ
89	氏	氏字头、氏字旁 shì zì tóu / shì zì páng
90	欠	欠字旁 qiàn zì páng
91	风	风字旁 fēng zì páng
92	殳	殳字旁 shū zì páng
93	文	文字头、文字旁 wén zì tóu / wén zì páng
94	方	方字旁、方字底 fāng zì páng / fāng zì dǐ
95	火	火字旁

เกรียงไกร กองเส็ง

		huǒ zì páng
96	斗	斗字旁 dòu zì páng
[95]	灬	四点底 sì diǎn dǐ
97	户	户字旁 hù zì páng
[100]	礻	示字旁 shì zì páng
98	心	心字底 xīn zì dǐ
[145]	聿	聿字旁 yù zì páng
[45]	爿	将字旁 jiāng zì páng
99	毋	母字旁 mǔ zì páng
[61]	玉	玉字旁、玉字底 yù zì páng / yù zì dǐ
100	示	示字底 shì zì dǐ
101	甘	甘字头、甘字旁 gān zì tóu / gān zì páng
102	石	石字旁、石字头、石字底 shí zì páng/shí zì tóu / shí zì dǐ
103	龙	龙字头 lóng zì tóu
[67]	歹	歹字旁 dǎi zì pàng
104	业	业字旁、业字头、业字底 yè zì páng / yè zì tóu / yè zì dǐ
105	目	日字旁、日字底 rì zì páng/rì zì dǐ
106	田	田字旁、田字头、田字底 tián zì páng / tián zì tóu / tián zì dǐ

เกรียงไกร กองเส็ง

107	罒	扁字头、四字头 biǎn zì tóu / sì zì tóu
108	皿	皿字底 mǐn zì dǐ
[176]	钅	金字旁 jīn zì páng
109	生	生字旁、生字底 shēng zì páng / shēng zì dǐ
110	矢	矢字旁 shǐ zì páng
111	禾	禾字头、禾字旁 hé zì tóu / hé zì páng
112	白	白字旁、白字头、白字底 bái zì páng / bái zì tóu / bái zì dǐ
113	瓜	瓜字旁 guā zì páng
114	鸟	鸟字旁、鸟字底 niǎo zì páng / niǎo zì dǐ
115	疒	病字旁 bìng zì tóu
116	立	立字旁、立字头、立字底 lì zì páng / lì zì tóu / lì zì dǐ
117	穴	穴宝盖 xué bǎo gài
[142]	衤	衣字旁 yī zì páng
118	疋	蔬字头、蔬字底 shū zì tóu / shū zì dǐ
119	皮	皮字旁 pí zì páng
120	癶	登字头 dēng zì tóu
121	矛	矛字旁、矛字头、矛字底 máo zì páng / máo zì tóu / máo zì dǐ
[99]	母	母字旁 mǔ zì páng

เกรียงไกร กองเส็ง

122	耒	耒字旁 lěi zì páng
123	老	老字头、老字旁 lǎo zì tóu / lǎo zì páng
124	耳	耳字旁、耳字头、耳字底 ěr zì páng / ěr zì tóu / ěr zì dǐ
125	臣	臣字旁 chén zì páng
126	西(覀)	西字头、要字头 xī zì tóu / yào zì tóu
127	而	而字头、而字旁 ér zì tóu / ér zì páng
128	页	页字旁 yè zì páng
129	至	至字旁 zhì zì páng
130	虍	虎字旁 hǔ zì páng
131	虫	虫字旁、虫字底 chóng zì páng / chóng zì dǐ
132	肉	肉字底 ròu zì dǐ
133	缶	缶字旁 fǒu zì páng
134	舌	舌字旁 shé zì páng
135	竹(⺮)	竹字头 zhú zì tóu
136	臼	臼字头 jiù zì tóu
137	自	自字头 zì zì tóu
138	血	血字旁 xiě zì páng
139	舟	舟字头、舟字旁

เกรียงไกร กองเส็ง

		zhōu zì tóu / zhōu zì páng
140	色	色字旁 sè zì páng
141	齐	齐字旁 qí zì páng
142	衣	衣字旁、衣字底 yī zì páng / yī zì páng
143	羊	羊字头、羊字旁 yáng zì tóu / yáng zì páng
[143]	羊	羊字旁 yáng zì páng
144	米	米字旁、米字头、米字底 mǐ zì páng / mǐ zì tóu / mǐ zì dǐ
145	聿	聿字旁 yù zì páng
146	艮	艮字旁、艮字头、艮字底 gèn zì páng / gèn zì tóu / gèn zì dǐ
[30]	艸	草字头 cǎo zì tóu
147	羽	雨字旁、雨字头、雨字底 yǔ zì páng / yǔ zì tóu / yǔ zì dǐ
148	糸	丝字底 sī zì páng
[148]	糹	绞丝旁 jiǎo sī páng
149	麦	麦字旁 mài zì páng
[83]	镸	长字旁 cháng zì páng
150	走	走字旁 zǒu zì páng
151	赤	赤字旁 chì zì páng
[68]	車	车字旁、车字头、车字底 chē zì páng / chē zì tóu / chē zì dǐ

เกรียงไกร กองเส็ง

152	豆	豆字旁 dòu zì páng
153	酉	酉字旁、酉字底 yǒu zì páng / yǒu zì dǐ
154	辰	辰字旁、辰字头、辰字底 chén zì páng / chén zì tóu / chén zì dǐ
155	豕	豕字底 shǐ zì dǐ
156	卤	卤字旁 lǔ zì páng
[76]	貝	贝字旁、贝字底 bèi zì páng / bèi zì dǐ
[78]	見	见字旁、见字底 jiàn zì páng / jiàn zì dǐ
157	里	里字旁、里字底 lǐ zì páng / lǐ zì dǐ
158	足	足字旁、足字底 zú zì páng / zú zì dǐ
159	邑	邑字底 yì zì dǐ
160	身	身字旁 shēn zì páng
161	釆	釆字头、釆字旁 biàn zì tóu/biàn zì páng
162	谷	谷子旁 gǔ zì páng
163	豸	豸字旁、豹字旁 zhì zì páng / bào zì páng
[164]	龟	龟字旁 guī zì páng
165	角	角字旁 jué zì páng
166	言	言字底 yán zì dǐ
167	辛	辛字旁、辛字底

เกรียงไกร กองเส็ง

		xīn zì páng / xīn zì dǐ
168	青	青字旁 qīng zì páng
[83]	長	长字旁 cháng zì páng
169	卓	朝字旁、韩字旁 cháo zì páng / hán zì páng
170	雨	雨字头 yǔ zì tóu
171	非	非字旁、非字头、非字底 fēi zì páng / fēi zì tóu / fēi zì dǐ
172	齿	齿字旁 chǐ zì páng
[130]	虎	虎字头 hǔ zì tóu
[47]	門	门字框 mén zì kuāng
174	隹	隹字旁、隹字头、隹字底 zhuī zì páng / zhuī zì tóu / zhuī zì dǐ
175	阜	阜字旁 fù zì páng
176	金(釒)	金字旁、金字底 jīn zì páng / jīn zì dǐ
[185]	飠	食字旁 shí zì páng /
177	鱼	鱼字旁、鱼字头、鱼字底 yú zì páng / yú zì tóu/yú zì dǐ
178	隶	隶字旁 lì zì páng
179	革	革字旁 gé zì páng
[128]	頁	页字旁 yè zì páng
180	面	面字旁 miàn zì páng

เกรียงไกร กองเส็ง

181	韭	韭字底 jiǔ zì dǐ
182	骨	骨字旁 gǔ zì páng
183	香	香字旁、香字底 xiāng zì páng / xiāng zì dǐ
184	鬼	鬼字旁 guǐ zì páng
185	食	食字底 shí zì dǐ
[91]	風	风字旁 fēnì zì páng
186	首	首字旁 shǒu zì páng
187	音	音字旁 yīn zì páng
[63]	韋	韦字旁 wéi zì páng
[57]	飛	飞字头 fēi zì tóu
188	髟	髦字头 máo zó tóu
[58]	馬	马字旁、马字底 mǎ zì páng / mǎ zì dǐ
189	鬲	鬲字旁、鬲字底 lì zì páng / lì zì dǐ
190	鬥	鬥字框 dòu zé kuāng
191	高	高字旁、高字底 gāo zì páng / gāo zì dǐ
192	黃	黄字旁 huáng zì páng
[149]	麥	麦字旁 mài zá pánà
[156]	鹵	卤字旁

เกรียงไกร กองเส็ง

		lǔ zì páng
[114]	鳥	鸟字旁、鸟字底 niǎo zì páng / niǎo zì dǐ
[177]	魚	鱼字旁、鱼字头、鱼字底 yú zì páng / yú zì tóu/yú zì dǐ
193	麻	麻字头 má zì tóu
194	鹿	鹿字旁 lù zì páng
195	鼎	鼎字底 diǐng zì dǐ
196	黑	黑字头、黑字旁 hēi zì tóu / hēi zì páng
197	黍	黍字旁 shǔ zì páng
198	鼓	鼓字头、鼓字底 gǔ zì tóu / gǔ zì dǐ
[173]	黽	黾字底 mǐn zì dǐ
199	鼠	鼠字旁 shǔ zì páng
200	鼻	鼻字旁 bí zì páng
[141]	齊	齐字旁 qí zì páng
[172]	齒	齿字旁 chǐ zì páng
[103]	龍	龙字头 lóng zì tóu
201	龠	龠字旁 yuè zì páng

เกรียงไกร กองเส็ง

เอกสารอ้างอิง 参考资料

นริศ วศินานนท. (2550). รอยหมวดคำจำอักษรจีน. กรุงเทพ : ทฤษฎี.

เธียรชัย เอี่ยมวรเมธ. พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ (ฉบับพิมพหนังสือตัวยอ). กรุงเทพฯ:รวมสาสน, 1977.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2012). 《现代汉语词典》（第 6 版），北京： 商务印书馆.

周健著. (2007). 《汉字教学理论与方法》，北京：北京大学出版社.

พจนานุกรมจีนไทย 汉泰汉词典 Chinese-Thai-Chinese Dictionary.(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อ 1-25 กรกฎาคม 2559.จาก http://www.dict2u.com/index.php?lang=th

เกรียงไกร กองเส็ง

บทที่ 6 ตัวอักษรจีนที่ใช้บ่อย

第 6 课 常用汉字

ลำดับตัวอักษรจีน 1,000 ตัวที่มีความถี่ในการใช้งานสูงสุด

ตัวอักษรจีนที่ใช้บ่อยนั้นมีเพียงสามพันกว่าตัว จากข้อมูลความถี่ในการใช้ตัวอักษรจีน《信息交换用汉字编码字符集*基本集》มาตรฐานของประเทศ GB2312-80 ซึ่งระบุว่า คลังอักษรจีนอันดับแรกที่ใช้บ่อยมี 3755 ตัว คลังอักษรจีนอันดับสองที่ใช้ไม่บ่อยมี 3008 ตัว รวมกันแล้วมีทั้งสิ้น 6763 ตัว

ตัวอักษรจีนในคลังที่หนึ่ง มีสถิติการใช้ถึง 99% ทั้งนี้ตัวอักษรจีนทุกๆหนึ่งหมื่นตัวที่ปรากฏในเอกสารภาษาจีนปัจจุบันล้วนปรากฏตัวอักษรเหล่านี้กว่า 9970 ขึ้นไป ตัวอักษรจีนทั้งหมดที่เหลือก็มีไม่ถึง 30 ครั้ง และตัวอักษรจีน 1000 ตัวต่อไปนี้ก็เป็นตัวอักษรที่มีสถิติการใช้ถึง 90% ขึ้นไป

的	一	是	了	我	不	人	在	他	有
这	个	上	们	来	到	时	大	地	为
子	中	你	说	生	国	年	着	就	那
和	要	她	出	也	得	里	后	自	以
会	家	可	下	而	过	天	去	能	对
小	多	然	于	心	学	么	之	都	好
看	起	发	当	没	成	只	如	事	把
还	用	第	样	道	想	作	种	开	美

总 从 无 情 已 面 最 女 但 现

前 些 所 同 日 手 又 行 意 动

方 期 它 头 经 长 儿 回 位 分

爱 老 因 很 给 名 法 间 斯 知

世 什 两 次 使 身 者 被 高 已

亲 其 进 此 话 常 与 活 正 感

见 明 问 力 理 尔 点 文 几 定

本 公 特 做 外 孩 相 西 果 走

将 月 十 实 向 声 车 全 信 重

三 机 工 物 气 每 并 别 真 打

太 新 比 才 便 夫 再 书 部 水

像 眼 等 体 却 加 电 主 界 门

利 海 受 听 表 德 少 克 代 员

许 先 口 由 死 安 写 性 马 光

เกรียงไกร กองเส็ง

白 或 住 难 望 教 命 花 结 乐

色 更 拉 东 神 记 处 让 母 父

应 直 字 场 平 报 友 关 放 至

张 认 接 告 入 笑 内 英 军 候

民 岁 往 何 度 山 觉 路 带 万

男 边 风 解 叫 任 金 快 原 吃

妈 变 通 师 立 象 数 四 失 满

战 远 格 士 音 轻 目 条 呢 病

始 达 深 完 今 提 求 清 王 化

空 业 思 切 怎 非 找 片 罗 钱

吗 语 元 喜 曾 离 飞 科 言 干

流 欢 约 各 即 指 合 反 题 必

该 论 交 终 林 请 医 晚 制 球

决 传 画 保 读 运 及 则 房 早

เกรียงไกร กองเส็ง

院 量 苦 火 布 品 近 坐 产 答

星 精 视 五 连 司 巴 奇 管 类

未 朋 且 婚 台 夜 青 北 队 久

乎 越 观 落 尽 形 影 红 爸 百

令 周 吧 识 步 希 亚 术 留 市

半 热 送 兴 造 谈 容 极 随 演

收 首 根 讲 整 式 取 照 办 强

石 古 华 拿 计 您 装 似 足 双

妻 尼 转 诉 米 称 丽 客 南 领

节 衣 站 黑 刻 统 断 福 城 故

历 惊 脸 选 包 紧 争 另 建 维

绝 树 系 伤 示 愿 持 千 史 谁

准 联 妇 纪 基 买 志 静 阿 诗

独 复 痛 消 社 算 义 竟 确 酒

เกรียงไกร กองเส็ง

需 单 治 卡 幸 兰 念 举 仅 介

钟 怕 共 毛 句 息 功 官 待 究

跟 穿 室 易 游 程 号 居 考 突

皮 哪 费 倒 价 图 具 刚 脑 永

歌 响 商 礼 细 专 黄 块 脚 味

灵 改 据 般 破 引 食 仍 存 众

注 笔 甚 某 沉 血 备 习 校 默

务 土 微 娘 须 试 怀 料 调 广

苏 显 赛 查 密 议 底 列 富 梦

错 座 参 八 除 跑 亮 假 印 设

线 温 虽 掉 京 初 养 香 停 际

致 阳 纸 李 纳 验 助 激 够 严

证 帝 饭 忘 趣 支 春 集 丈 木

研 班 普 导 顿 睡 展 跳 获 艺

เกรียงไกร กองเส็ง

六 波 察 群 皇 段 急 庭 创 区

奥 器 谢 弟 店 否 害 草 排 背

止 组 州 朝 封 睛 板 角 况 曲

馆 育 忙 质 河 续 哥 呼 若 推

境 遇 雨 标 姐 充 围 案 伦 护

冷 警 贝 著 雪 索 剧 啊 船 险

烟 依 斗 值 帮 汉 慢 佛 肯 闻

唱 沙 局 伯 族 低 玩 资 屋 击

速 顾 泪 洲 团 圣 旁 堂 兵 七

露 园 牛 哭 旅 街 劳 型 烈 姑

陈 莫 鱼 异 抱 宝 权 鲁 简 态

级 票 怪 寻 杀 律 胜 份 汽 右

洋 范 床 舞 秘 午 登 楼 贵 吸

责 例 追 较 职 属 渐 左 录 丝

เกรียงไกร กองเส็ง

牙 党 继 托 赶 章 智 冲 叶 胡

吉 卖 坚 喝 肉 遗 救 修 松 临

藏 担 戏 善 卫 药 悲 敢 靠 伊

村 戴 词 森 耳 差 短 祖 云 规

窗 散 迷 油 旧 适 乡 架 恩 投

弹 铁 博 雷 府 压 超 负 勒 杂

醒 洗 采 毫 嘴 毕 九 冰 既 状

乱 景 席 珍 童 顶 派 素 脱 农

疑 练 野 按 犯 拍 征 坏 骨 余

承 置 彩 灯 巨 琴 免 环 姆 暗

换 技 翻 束 增 忍 餐 洛 塞 缺

忙 判 欧 层 付 阵 玛 批 岛 项

狗 休 懂 武 革 良 恶 恋 委 拥

娜 妙 探 呀 营 退 摇 弄 桌 熟

เกรียงไกร กองเส็ง

诺 宣 银 势 奖 宫 忽 套 康 供

优 课 鸟 喊 降 夏 困 刘 罪 亡

鞋 健 模 败 伴 守 挥 鲜 财 孤

枪 禁 恐 伙 杰 迹 妹 遍 盖 副

坦 牌 江 顺 秋 萨 菜 划 授 归

浪 听 凡 预 奶 雄 升 编 典 袋

莱 含 盛 济 蒙 棋 端 腿 招 释

烧 误

เกรียงไกร กองเส็ง

เอกสารอ้างอิง 参考资料

นริศ วศินานนท. (2550). รอยหมวดคำจำอักษรจีน. กรุงเทพ : ทฤษฎี.

เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2556). 500 อักษรจีน จำง่ายใช้ได้จริง. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.

裴晓睿. (2011). 《新汉泰词典》，南宁：广西教育出版社.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2012). 《现代汉语词典》（第 6 版），北京： 商务印书馆.

钟丽，话语网，(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559 จาก https://www.thn21.com/base/zi/17300.html

เกรียงไกร กองเส็ง

อ้างอิงภาพ
图画来愿

ภาพปก https://www.lszj.com/news/29056.html

ภาพที่ 1 上古结绳记事（艺术作品）：http://www.mtxgx.com/zht/2348.html

ภาพที่ 2 结绳记数：
http://222.240.219.68:8080/files/files_upload/content/material_422/content/002/

ภาพที่ 3 新石器时代晚期 大汶口文化 黑陶尊 山东省莒县出土

ภาพที่ 4 大汶口文化出土的黑陶尊符号（刻画“旦”字）

ภาพที่ 5 八卦图：**http://pic23.nipic.com/20120906/7924572_105110367000_2.jpg**

ภาพที่ 6 八卦图：https://www.epochweekly.com/117/6171g.htm

ภาพที่ 7 仓颉：https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%BB%93%E9%A2%89#/media/File:Cangjie2.jpg

ภาพที่ 8 麒麟，河图：https://sns.91ddcc.com/t/123045

ภาพที่ 9 洛书：https://read01.com/ok2J8e.html#.W2kBztUzbIU

ภาพที่ 10 河图：http://www.36fengshui.com/zhishi/zs19.asp

ภาพที่ 11 甲骨文文物：
http://japanese.beijingreview.com.cn/culture/201712/t20171228_800113203.html

ภาพที่ 12 甲骨文文物：http://www.maixj.net/ls/jiaguwen-12156

ภาพที่ 13 大克鼎，大盂鼎：https://kknews.cc/culture/zmnv8a.html

ภาพที่ 14 金文：**http://www.shufalu.com/jiaguwen/198.html**

ภาพที่ 15 金文：http://andonglaowang.blog.163.com/blog/static/844875322012219592720 9

ภาพที่ 16 吴大澂《篆书诗经·行苇》：
http://www.aihuahua.net/shufa/zhuanshu/11881.html

ภาพที่ 17 篆书许氏说文叙册：https://www.9610.com/zhzhq/28.htm

ภาพที่ 18 篆书与今译对比：邓石如，http://www.shufazidian.com/ziliao/41546.html

ภาพที่ 19 隶书：http://www.sohu.com/a/198167626_310918

ภาพที่ 20 隶书：**http://huaban.com/pins/97090453/**

ภาพที่ 21 隶书：https://kknews.cc/zh-my/culture/jzv3rgl.html

ภาพที่ 22 草书：https://3g.163.com/dy/article/D1JH1ELP0514FF11.html

ภาพที่ 23 草书：http://www.sohu.com/a/132482265_646843

ภาพที่ 24 楷书行书草书对比字：
http://www.docx88.com/wkid-088cfb96bceb19e8b8f6ba6e-1.html
http://www.docx88.com/wkid-088cfb96bceb19e8b8f6ba6e-5.html
ภาพที่ 25 楷书：https://zh.wikipedia.org/wiki/%E6%A5%B7%E4%B9%A6
ภาพที่ 26 楷书：http://shufa.fy360.cc/shufa/167.html
ภาพที่ 27 图、赵泉涛楷书：格言一章：http://www.sohu.com/a/111485018_424918
ภาพที่ 28 行书：http://www.cidianwang.com/shufazuopin/qingchao/269303.htm
ภาพที่ 29 行书：**http://www.cidianwang.com/shufazuopin/qingchao/269303.htm**
ภาพที่ 30 甲骨文至草书对比：https://kknews.cc/zh-my/culture/jzv3rgl.html
ภาพที่ 31 甲骨文至楷书对比：https://kknews.cc/zh-my/culture/4e8npq3.html
ภาพที่ 32 อักษรลอกเลียนรูป “มนุษย์” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 33 อักษรลอกเลียนรูป “สัตว์” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 34 อักษรลอกเลียนรูป “สิ่งธรรมชาติ” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 35 อักษรลอกเลียนรูป “สรรพสิ่งต่างๆ” (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 36 อักษรลอกเลียนรูป (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 37 อักษรบ่งชี้ความ : (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 38 อักษรบ่งชี้ความ (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 39 อักษรบ่งชี้ความ (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 40 อักษรรวมความหมาย (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 41 อักษรรวมความหมาย (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 42 อักษรบอกความหมายและเสียง (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 43 อักษรบอกความหมายและเสียง (ที่มาของภาพ:อภิญญา ศิริวรรณ)
ภาพที่ 44 ตารางชื่อเส้นขีด http://www.mianfeiwendang.com/doc/04ae2b61fab5df8a2db4b753

บรรณานุกรม
参考文献

เธียรชัย เอี่ยมวรเมธ. พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ (ฉบับพิมพหนังสือตัวยอ). กรุงเทพฯ:รวมสาสน, 1977.

นริศ วศินานนท. (2550). รอยหมวดคำจำอักษรจีน. กรุงเทพ : ทฤษฎี.

_____. (2553). ยอนรอยอักษรจีน. กรุงเทพ : ทฤษฎี.

เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2556). 500 อักษรจีน จำง่ายใช้ได้จริง. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.

วรรณิดา ถึงแสง.(2546). "ระบบเสียงในภาษาจีน". ภาษาจีนเบื้องต้น1.8-15. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เสาวภาคย วรลัคนากุล. (2549). วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. วารสารรามคำแหง. ปที่ 23 ฉบับที่ 3.

อภิญญา ศิริวรรณ. (2016).อักษรจีน : กระบวนการสื่อสารและผสานความหมายผ่านอักษรเลียนธรรมชาติ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 2.

陈正治. (2012). 《有趣的中国文字》, 国语日报出版社.

李梵. (2016). 《中文字的故事》, 好读出版社.

裴晓睿. (2011). 《新汉泰词典》, 南宁: 广西教育出版社.

孙希亮. (2007). 《中国历史》海颌出版社.

唐诺（谢俊）. (2001). 文字的故事. 联合文学出版社.

杨寄州. (2006). 《汉语教程》第一册, 北京:北京语言大学出版社.

杨雪梅, 胡疲. (1999). 《汉语听力教程》第一册, 北京: 北京语言大学出版社.

郑振峰. (2005). 《汉字学》. 第 1 版, 北京: 语文出版社.

中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2012). 《现代汉语词典》（第 6 版）, 北京: 商务印书馆.

周健著. (2007). 《汉字教学理论与方法》, 北京: 北京大学出版社.

ออนไลน์:

โชติช่วง นาดอน. วัฒนธรรมจีน (7) ตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9480000103484

ซือมิ้งค์. วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก http://www.sts.ac.th/0538/2016/09/22/วิวัฒนาการของอักษรจีน/

ปูพื้นฐานภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560 จาก http://www.taiwanandi.com/category/start-chinese/

พจนานุกรมจีนไทย 汉泰汉词典 Chinese-Thai-Chinese Dictionary.(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อ 1-25 กรกฎาคม 2559.จาก http://www.dict2u.com/index.php?lang=th

พี่จิ๋ว. แผนผังแปดทิศ 八卦图. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://www.jiewfudao.com/เครื่องหมายและเครื่องใช้มงคล/แผนผังแปดทิศ/

พี่อั้ม. วิวัฒนาการของอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก http://www.jiewfudao.com/เรียนถักเชือกจีนกับพี่อั้ม

ระบบเสียงพินอินในภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1กันยายน 2560 จาก https://www.slideshare.net/pan0669/pinyin-48505878

ระบบเสียงภาษาจีน (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560 จาก https://sites.google.com/site/rabbseiyngphasacin/

วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน. (ออนไลน์). สืบต้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2559. จาก http://www.sts.ac.th/0538/2016/09/22/

Souwalak Saengchan.(2557). หนังสือเล่มเล็ก ย้อนรอย อักษรจีน. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559” จาก http://annzmachang.blogspot.com

ZHouxunG (Penpisut Sikakaew). เรื่องราวการกำเนิดอักษรจีน. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก https://www.eduzones.com/knowledge-2-1-29447.html

八卦的起源和意義 . (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก https://kknews.cc/culture/q4rjn8.html

仓颉造字. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2560, จาก https://wapbaike.baidu.com/item/仓颉造字/1318083

汉字的五种起源说. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, จาก http://www.confucianism.com.cn/html/hanyu/727733.htm

河圖洛書. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก https://zh.m.wikipedia.org/zh-hant/

起源五说 . สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://blog.sina.cn/dpool/blog/s/blog_4de7e11b0102w22x.html

信堅，略說河圖、洛書的由來及其數位排列的奧祕. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2560, จาก http://www.worldofmastermind.com/?p=1944

蘊輝. 汉字起源五说. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2560, จาก http://club.ntu.edu.tw/~davidhsu/New-Character-Lecture /ch4.html

钟丽，话语网，(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559 จาก https://www.thn21.com/base/zi/17300.html